

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Західноукраїнський національний університет
Навчально-науковий інститут новітніх освітніх технологій
Кафедра фінансів ім. С. І. Юрія

Бойчук Вікторія Всеволодівна
на тему: «Прагматизм протидії девіантній поведінці
суб'єктів митної системи України»

спеціальність: 072 - Фінанси, банківська справа та страхування
освітньо-професійна програма – Митна справа

Кваліфікаційна робота

Виконала студентка групи
ФМСзм-21
В. В.Бойчук

Науковий керівник:
к.е.н., доцент, А.М.Іванова

Кваліфікаційну роботу
допущено до захисту:

" ____ " _____ 20__ р.

Завідувач кафедри

_____ **А. І. Крисоватий**

ТЕРНОПІЛЬ – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ СУБ'ЄКТІВ МИТНОЇ СИСТЕМИ.....	6
1.1. Поняття, структура та класифікація порушень митних правил.....	6
1.2. Девіантна поведінка суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та її особливості.....	14
1.3. Принципи та форми девіантної поведінки суб'єктів митної системи....	19
Висновки до розділу 1.....	23
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ПЕРЕМІЩЕННЯМ ТОВАРІВ ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ..	25
2.1.Сучасний стан правопорушень, пов'язаних з переміщенням товарів через митний кордон України.....	25
2.2. Основні фактори вчинення правопорушень, пов'язаних з переміщенням товарів через митний кордон України.....	35
Висновки до розділу 2.....	40
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОТИДІЇ ПОРУШЕННЯМ МИТНИХ ПРАВИЛ.....	41
3.1. Досвід зарубіжних країн щодо організації протидії порушенням митних правил та шляхи його впровадження в Україні.....	41
3.2.Проблеми взаємодії суб'єктів митної системи, пов'язаних з переміщенням товарів/предметів через митний кордон України.....	54
Висновки до розділу 3.....	59
ВИСНОВКИ.....	61
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	64

ВСТУП

Актуальність теми. Митне законодавство є однією з найдинамічніших галузей національного законодавства, яка суттєво впливає на формування нової системи правовідносин, закріплення України як суверенної, незалежної, демократичної та правової держави, забезпечення ефективності торгівлі. Партнерство суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, захист національних інтересів у зовнішньоекономічних відносинах. Активізація та гармонізація митного регулювання передбачає необхідність забезпечення ефективності, зокрема, митного законодавства про шкоду, захисний потенціал якого спрямований на забезпечення законності, попередження та припинення порушень правил у сфері митної справи та притягнення їх до відповідальності.

Державні програми боротьби з митними злочинами, які запроваджені урядом протягом останніх років, передбачають створення правоохоронної системи, у тому числі вжиття рішучих заходів не лише щодо покращення боротьби з контрабандою та порушеннями митних правил на кордоні, а й також створити умови, що перешкоджають транспортуванню та реалізації нелегально ввезених товарів на внутрішньому ринку України. Для цього пропонується об'єднати зусилля органів поліції, контролю та митниці в рамках наданих повноважень та компетенції для виконання спільного завдання із захисту економічних інтересів України в митній сфері.

Вивченню проблем щодо порушення митних правил досліджували відомі українські вчені, як: І. Бережнюк, А. Войцешук, С. Денисенко, Є. Додін, М. Дорош, С. Ківалов, А. Крисоватий, Я. Кістанова, Б. Кормич, М. Кривонос, П. Пашко, С. Перепьолкін, Д. Приймаченко, В. Прокопенко, В. Прусс, К. Сандровський, В. Серафімов, О. Федотов, В. Ченцов та ін..

Мета та завдання дослідження. Метою роботи є висвітлення теоретичних основ девіантної поведінки суб'єктів митної системи, виявлення сучасних тенденцій вчинення митних відхилень та формулювання пропозицій щодо їх протидії та запобігання.

Для досягнення поставленої мети в роботі вирішено так і завдання:

- обґрунтувати поняття, визначити склад та здійснити кваліфікацію порушень митних правил;
- розкрити зміст та особливості девіантної поведінки суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності;
- виділити принципи та форми девіантної поведінки суб'єктів митної системи;
- встановити сучасний стан правопорушень, пов'язаних з переміщенням товарів через митний кордон України;
- розкрити основні фактори вчинення правопорушень суб'єктів митної системи;
- обґрунтувати вектори впровадження в Україні зарубіжного досвіду питань організації боротьби з митними правопорушеннями;
- висвітлити нагальні проблеми удосконалення адміністративних процедур протидії митним правопорушенням та запропонувати шляхи їх вирішення.

Об'єктом дослідження є девіантна поведінка суб'єктів митної системи.

Предметом дослідження є прагматика протидії девіантній поведінці суб'єктів митної системи в Україні.

Методи дослідження. Методологія наукового дослідження формується шляхом реалізації системного підходу, який у співвідношенні з діалектикою є методологічною основою для пошуку шляхів вирішення наукового завдання щодо встановлення суттєвих ознак і шляхів удосконалення адміністративно-правової протидії порушенням митних правил.

Нормативною основою є Конституція України, міжнародні конвенції та міжнародні угоди у сфері митного співробітництва, закони та статутні документи України, які регулюють адміністративну відповідальність за порушення митних правил та інші заходи протидії таким порушенням, статистичні матеріали Державної служби статистики,

Державної митної служби України та наукові праці вітчизняних та зарубіжних дослідників.

Наукова новизна одержаних результатів визначається запропонованим підходом до вирішення наукового завдання, що полягає у встановленні змістовних характеристик і шляхів удосконалення адміністративно-правового реагування на порушення митних правил та ґрунтується на методології системного аналізу, яка разом із діалектикою визначила необхідність узагальнення та критичного аналізу наукових підходів, чинного законодавства України та сучасного стану впровадження міжнародних стандартів митної діяльності,

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що обґрунтовані висновки та рекомендації можуть бути застосовані в науково-дослідній сфері: сформульовані в роботі теоретичні положення можуть бути основою для подальшої наукової розробки проблеми вдосконалення протидії порушенням митних правил.

Апробація результатів дослідження. Найважливіші наукові положення та висновки роботи схвалено на десятій заочній дистанційній конференції студентів та молодих дослідників «Актуальні проблеми фінансової теорії та практики» (Тернопіль, 15 квітня 2023 р.) та у збірнику наукових праць кафедри фінансів імені С.І. Юрій Західноукраїнського національного університету «Фінансове забезпечення сталого розвитку».

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох параграфів, висновків та списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ СУБ'ЄКТІВ МИТНОЇ СИСТЕМИ

1.1. Поняття, структура та класифікація порушень митних правил

Зберігаються проблеми щодо правильної та повної кваліфікації порушень митних правил, які часто призводять до неможливості притягнення громадян та посадових осіб підприємств до відповідальності, зокрема, через недосконале формулювання окремих положень статей. І, судячи зі статистичних показників діяльності митних органів, важко встановити ефективність роботи митниці у 2023 році, оскільки кількісні показники мають тенденцію до зменшення, а вартісні показники, за різними їх категоріями, мають тенденцію до зростання. Така ситуація потребує глибокого пошуку причин і умов її виникнення, а також визначення шляхів і напрямків удосконалення роботи митниці, особливо в частині боротьби з порушеннями митних правил.

«Правопорушенням є протиправне, винне, суспільно шкідливе діяння (дія чи бездіяльність) правопорушної особи, яке спричинило для порушника визначені законом негативні наслідки» [5, с. 574; 145, с. 61].

«Отже, серед ознак правопорушення вчені виділяють, у першу чергу, таку ознаку як суспільна шкідливість, що характеризує сутність правопорушення. Антигромадську спрямованість правопорушення підкреслює також його ознака – протиправність. Наявність вольового усвідомлення вчинку, що виражається у протиправній дії або бездіяльності відображає наступну ознаку правопорушення – наявність діяння, його зовнішнього прояву. Серед ознак правопорушення виділено психологічну ознаку – винність»[5, с. 574-576].

Тож, «правопорушення - це винна дія чи бездіяльність особи, яка порушує встановлені норми права, завдає шкоди і тягне за собою юридичну відповідальність. При цьому має значення саме діяльність, яка є протиправною, а не різні наміри, думки про вчинення правопорушення не є

правопорушенням і вважаються юридично нейтральними доти, доки не виявляться у вигляді конкретних протиправних дій суб'єктів. Правопорушення визначається як протиправна поведінка, яка здійснюється з порушенням правових норм і завдає шкоди суспільству»[44, ст. 901].

Злочин складається з передбаченої законом сукупності певних юридичних ознак діяння, за наявності яких воно може бути віднесене до того чи іншого складу злочину. Основою будь-якого злочину є протиправна поведінка. Протиправна поведінка здійснюється з порушенням правових норм, порушує суспільні відносини, завдає або здатна заподіяти шкоду правам та інтересам громадян, суспільства і держави.

«Як впливає з самого терміну правопорушення – це порушення права, акт, протиправний праву, його нормам, закону. Вчинити правопорушення – переступити право. Кожне окреме правопорушення як явище реальної дійсності є конкретним: воно вчиняється конкретною особою, в певному місці та у певний час, суперечить чинній правовій нормі, характеризується точно визначеними ознаками»[69, с. 6].

«Для всіх видів правопорушень притаманні певні ознаки, а саме:

- а) суспільна небезпека,
- б) протиправність,
- в) винність особи, яка вчинила суспільно небезпечне діяння,
- г) деліктоздатність суб'єкта правопорушення,
- д) наявність юридичної норми, яка передбачає відповідальність за протиправне діяння.

У міжнародній конвенції про адміністративну взаємодопомогу у сфері митних відносин митне правопорушення визначене як будь-яке порушення або спробу порушення митного законодавства»[39].

Розкриття самого терміну «порушення митних правил» є важливим для визначення та характеристики правових засад функціонування митної системи, а отже, для розвитку митного законодавства та практики. Слід

зазначити, що відповідно до ст. 4 ч. 28 МКУ «митні правила - це встановлений порядок переміщення через митний кордон України товарів, транспортних засобів комерційного призначення, пред'явлення їх органам доходів і зборів для митного контролю та митного оформлення, а також здійснення операцій з товарами. під митним контролем, або контроль, покладений на митні органи»[38].

«Порушеннями митних правил (або, як визначають ці дії міжнародні конвенції з питань митної справи – порушення митного законодавства) у широкому значенні – це узагальнена категорія, яка поєднує злочини у митній сфері та адміністративні митні правопорушення. У вузькому значенні зміст порушення митних правил розкривається у ч.1 ст. 458 МКУ»[38].

Так, згідно глави 68 МКУ, розрізняють такі види порушень митних правил (рис. 1.1):

Декриміналізація товарної контрабанди («гуманізація відповідальності» за визначенням законодавцем), яка здійснена, відповідно «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо гуманізації відповідальності за правопорушення у сфері господарської діяльності» від 15.11.2011 №4025-VI»[51] в жодному разі не змінює стану суспільної небезпеки порушень митних правил. «Вони як були, так й залишаються діями, визнаними світовим суспільством як ті, що «ставлять загрозу економічним, соціальним та фіскальним інтересам держав та законним інтересам торгівлі»[39].

«Згідно зі статтею 9 Кодексу України про адміністративні правопорушення, адміністративним правопорушенням є протиправна, винна (умисна або необережна) дія чи бездіяльність, яка порушує громадський порядок, власність, права і свободи громадян, встановлену процесуальну систему управління і за яку адміністративні правопорушення порушуються. Адміністративна відповідальність за правопорушення настає, якщо ці порушення за своїм характером не тягнуть відповідно до чинного законодавства кримінальної відповідальності»[25].

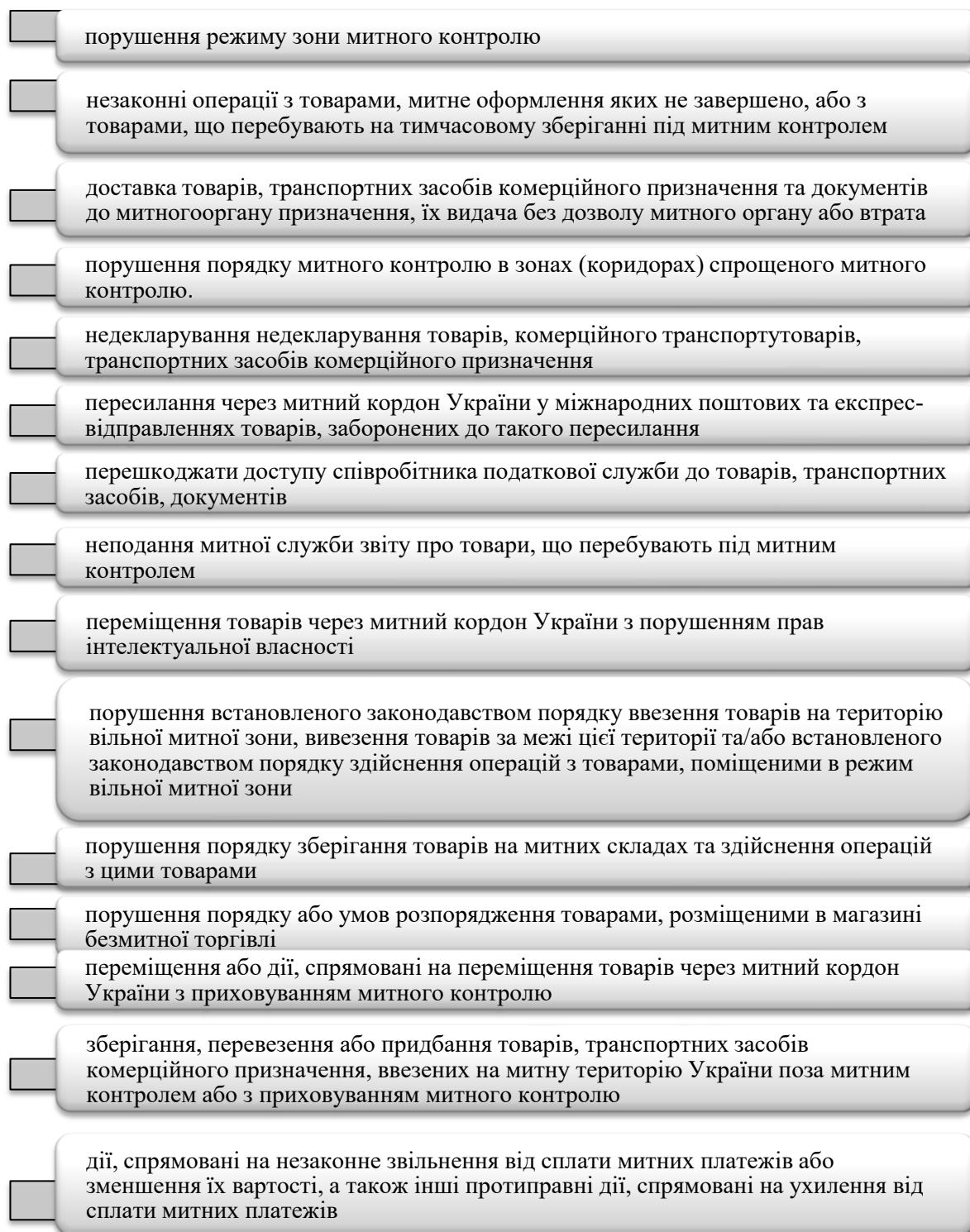

Рис. 1.1. Види порушень митних правил

«Відповідно до ст. 458 Митного кодексу України (далі – МКУ), порушення митних правил (далі – ПМП) є адміністративним правопорушенням, яке являє собою протиправні, винні (умисні чи необережні) дії чи бездіяльність, що посягають на встановлений МКУ й іншими актами законодавства України порядок переміщення товарів, транспортних засобів з комерційним призначенням через митний кордон України, пред’явлення їх органам доходів і зборів з метою проведення митного контролю й митного оформлення, а також здійснення операцій з товарами, що знаходяться під митним контролем чи контроль за якими покладено на органи доходів і зборів МКУ чи іншими законами України, і за які Митним кодексом встановлена адміністративна відповідальність»[37].

«Г.В. Соломенко виділяє п’ять серед ознак порушення митних правил:

- 1) діяння (у переважній більшості – дія), спрямоване на порушення норм, встановлених митним законодавством;
- 2) протиправність – діяння спрямоване на порушення норм, встановлених митним законодавством;
- 3) винність – діяння вчинено навмисно чи з необережності, як прояв свідомості особи;
- 4) караність – за вчинене діяння Митний кодекс України встановлює адміністративну відповідальність;
- 5) суспільна небезпечність – діяння посягає на митну безпеку держави та завдає шкоди суспільним відносинам у сфері державної митної справи» [59, с. 29].

«Окрім елементів юридичного складу правопорушення, І.Г. Бережнюк виділяє додатково предмет адміністративного проступку, які є предметами матеріального світу, стосовно яких є суспільні відносини, захищені нормами адміністративного права. При порушенні митних правил предметом є товари та транспортні засоби комерційного призначення»[2, с. 264].

«Всі ці елементи складу порушення митних правил неподільно пов’язані між собою. Присутність цих елементів є обов’язковою для кваліфікації

конкретного діяння як порушення митних правил. Якщо хоча б один з них відсутній, чи не є відповідним тим ознакам, передбаченим відповідним положенням Митного кодексу, то це діяння не становить порушення митних правил»[35].

«На думку Кувакіна С.В., Приймаченко Д.В., Ченцова В.В., найпоширенішою класифікацією порушень митних правил є їх поділ від ступеня спричиненої шкоди»[36, с. 38]. Згідно з цим критерієм вони поділяються на:

а) незначні – порушення, які не спричиняють матеріальні збитки державі;

б) суттєві – порушення, які завдають матеріальну шкоду державі, за умови, що вони вчинені з необережності;

в) грубі – порушення, вчинення яких заподіяло реальної шкоди економічним інтересам держави, які, зазвичай, призначені, щоб принести вигоду особам, що їх вчинили й мають умисну форму»[13; 36, с. 207].

«Порушення митних правил також можна класифікувати за характером шкідливих наслідків діяння. За цим критерієм можна виділити порушення митних правил, наслідки яких є несуттєвими (наприклад, неотримання встановленої форми відомостей про товари, транспортні засоби, що підлягають обов'язковому декларуванню у разі переміщення через митний кордон), переміщення товарів через митний кордон з прихованим контролем; нематеріального характеру (наприклад, порушення зони митного контролю, докування суден під митним контролем)»[36, с. 207-208].

Відповідно до митного законодавства України митні правопорушення включають наступні діяння (рис. 1.2).

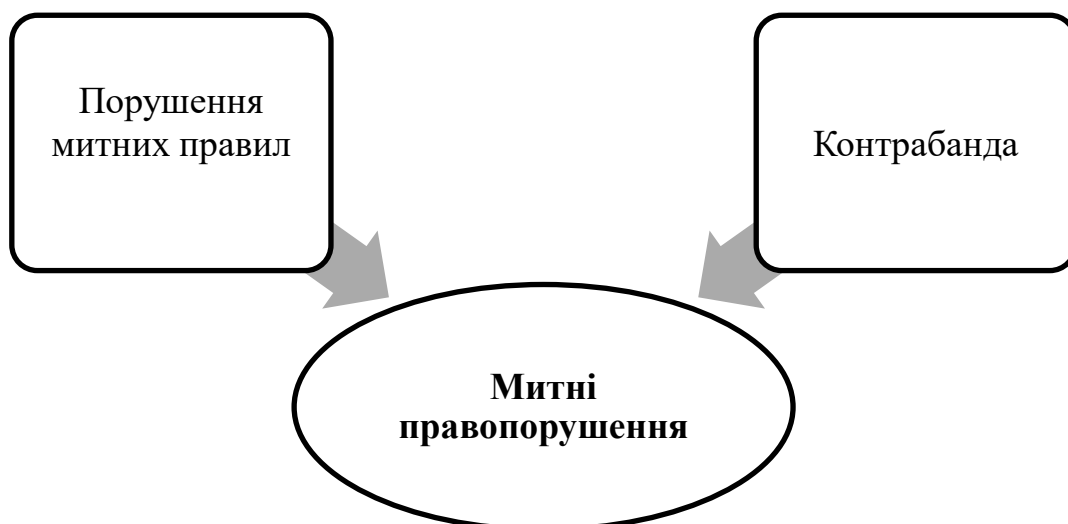

Рис. 1.2. Види митних правопорушень

Найбільш поширеною є класифікація порушень митних правил за об'єктом порушення. За цим критерієм наука виділяє чотири об'єкти узурпації суспільних відносин у сфері державної митної справи, а отже, чотири групи порушень митних правил, зокрема злочинів, пов'язаних із такими правовідносинами:

- здійснення митного контролю;
- здійснення митного оформлення;
- переміщення товарів та транспортних засобів через митний кордон;
- сплати митних платежів.

Водночас, класифікація порушень митних правил за ознакою об'єкта порушення є досить умовною, оскільки порушення може вторгтися не лише в процедуру митного контролю, а й у процедуру митного оформлення. Як приклад, у статті 482 МКУ «Переміщення або дії, спрямовані на переміщення через митний кордон України товарів, транспортних засобів комерційного призначення поза митним контролем», одночасно порушує встановлений порядок переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон та порядок митного

контролю, оскільки переміщення поза митним контролем є однією з форм незаконного переміщення.

Причини вчинення порушень митних правил наведені на рис. 1.3.

Рис. 1.3. Причини вчинення порушень митних правил

Будь-яке порушення митних правил, що порушує встановлений правопорядок, завдає значної шкоди, порушує порядок, послідовність і злагодженість відносин у сфері державної митної справи та державної митної політики. При цьому негативний результат може проявлятися як у реальності (недоотримання коштів до державного бюджету через несплату митних платежів у встановлений законодавством строк), так і у створенні умов для виникнення шкоди (ввезення продукцію низької якості в Україну, або продукцію, ввезення якої в Україну заборонено).

Слід зазначити, що в Україні ще до кінця не вирішені питання щодо визначення, законності та співвідношення складів порушень митних правил, які мають бути чітко врегульовані національним законодавством для

ефективності виявлення та припинення порушень. законодавство. . У зв'язку з цим потребує законодавчого вдосконалення практика застосування митними органами правозастосування щодо кваліфікації окремих порушень митних правил.

1.2. Девіантна поведінка суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та її особливості.

Девіантна поведінка - поведінка індивіда чи групи, що не відповідає загальноприйнятим нормам, унаслідок чого ці норми порушуються. Проблема девіантної поведінки та її корекції завжди була актуальною в педагогіці, психології та кримінології, але останнім часом вона набула значного поширення. Не стала винятком і митна сфера, сфера зовнішньоекономічної діяльності, де проблеми митних правопорушень і злочинів є надзвичайно актуальними.

Комплексне дослідження причин митних злочинів та девіантної поведінки суб'єктів митної справи неможливе без їх філософського осмислення. Сама природа людини визначає її бажання і потреби, які, в свою чергу, визначають її «необхідно обумовлені» злочинні діяння, «органічно» відображаючи індивідуальну природу людини - її характер.

Визначення мотиваційного компонента є важливим для розуміння природи девіантної поведінки, оскільки мотив є безпосередньою причиною вчинку (причиною). Таких безпосередніх причин злочинних дій особи чимало. А серед головних виділяють «... бідність і багатство, прагнення до слави і пошани, несправедливість, нерівність, приниження, презирство, любов, ненависть, заздрість, марнославство, самолюбство, гнів, користь, зухвалість, страх, почуття зверхності, роздратування, депресивного стану, надлишку енергії...». Останні визначаються бажаннями і потребами людини; вони визначаються його природою, над якою сама людина не владна. Завдяки такому ланцюжку детермінацій дії людини набувають характеру «необхідно детермінованих».

Першоосновою причинності людських дій є природа людини. Індивідуальна природа людини, її характер пов'язаний і взаємообумовлений уявою, виступає внутрішньою детермінантою поведінки людини, визначає індивідуальну схильність людини до тієї чи іншої поведінки, а отже, до злочинної поведінки та девіацій. Девіантна поведінка призводить до вчинення злочину, правопорушення.

Як впливає із самого терміну «правопорушення» - це порушення закону, діяння, протиправне закону, його нормам, закону. Вчинення правопорушення є «переступом» права. «Кожне окреме правопорушення як явище реальної дійсності є специфічним: воно вчинене конкретною особою, у конкретному місці та в певний час, суперечить чинній правовій нормі, характеризується чітко визначеними ознаками».

Загальновизнаною є класифікація злочинів за ступенем суспільної небезпеки та заподіяної шкоди. За цим критерієм порушення поділяються на:

а) злочини - передбачені і заборонені кримінальним законом суспільно небезпечні протиправні діяння, які завдають або можуть завдати істотної шкоди певним суспільним відносинам, що охороняються державою;

б) злочини невеликої тяжкості - протиправні та винні діяння, які не є такими небезпечними, як злочини, але завдають шкоди особі, суспільству, державі, вчиняються в усіх регульованих законом сферах суспільного життя, мають різні об'єкти узурпації та спричиняють правові наслідки за їх вчинення - санкції.

Залежно від об'єкта правопорушення пропонується розрізняти адміністративні, дисциплінарні, цивільні, територіальні та інші правопорушення.

«Суб'єктами митних правовідносин є:

- митні органи,

- інші державні органи, які взаємодіють з митними органами з метою реалізації митної політики,
- суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності,
- митні брокери
- фізичні особи, які займаються переміщенням товарів і транспортних засобів через митний кордон».

Порушення митних правил як адміністративне правопорушення складається з чотирьох частин. Структуру порушення митних правил показано на рис. 1.4.

ОБ'ЄКТ	• Суспільні відносини, які охороняються законом і яким у результаті посягання завдається чи може бути завдана шкода, тобто порядок переміщення предметів через митний кордон України
ОБ'ЄКТИВНА СТОРОНА	• Зовнішній прояв діяння, система передбачених нормою митного права ознак, які характеризують зовнішню сторону порушення митних правил
СУБ'ЄКТ	• Громадяни, які на момент вчинення правопорушення досягли 16 років, а також посадові особи підприємств
СУБ'ЄКТИНА СТОРОНА	• Психічне ставлення особи до вчиненого діяння включає: • -вину; • -мотив; • -мету

Рис. 1.4. Склад порушення митних правил

Ефективна адміністративно-правова боротьба з цими правопорушеннями напряду залежить від їх правильної організації, що включає формування системи суб'єктів боротьби, взаємовпливу між ними, швидкості та ефективності координованих дій.

Таким чином, «основою правильної роботи митних органів у разі раннього виявлення ознак порушень митних правил та контрабанди, об'єктами митного контролю є:

1) належне здійснення, згідно з нормативно-правовими актами, розробленими технологічними схемами й правилами та ін., митного контролю на усіх стадіях митного оформлення товарів, виконання митних процедур переміщення товарів через митний кордон України;

2) постійність, систематичність інформаційної та аналітичної роботи, включення всіх джерел інформації і «перехресний» компаративний аналіз існуючих даних для викриття фактів митних правопорушень, встановлення тенденцій динаміки, структури, методів вчинення правопорушень й злочинів;

3) систематизований облік правопорушень, скоєних суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності, зокрема, декларуючими підприємствами, митними агентами, перевізниками; використання даних, які надають характеристику даних підприємств й одержані від прокуратури, органів Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, податкової міліції тощо;

4) надійна, у належний спосіб регламентована й розроблена схема фіксації, отримання, реєстрація та обмін інформацією між структурними одиницями митного органу та системою митних органів щодо ознак правопорушень і злочинів загалом;

5) належна і безперервна взаємодія й регулярний обмін інформацією щодо вчинених та тих, що готуються, протиправних діянь з правоохоронними органами; виконання спільних заходів щодо виявлення порушень митного законодавства;

6) вчасна перевірка ознак правопорушень та злочинів. Реалізація зазначених заходів має величезне значення у боротьбі з порушеннями митних правил. Їх застосування є важливим у вітчизняному законодавстві і буденній діяльності з метою удосконалення боротьби з цими правопорушеннями. Понад того, їх вжиття необхідно для досягнення

динамічного процесу ефективної профілактики та упередження порушень митних правил й в цілому протидії правопорушенням в митній галузі» [66, с. 65].

«У результаті зазначених заходів з боку органів державної влади та громадських організацій має відбутися:

- зменшення кількості вчинених правопорушень, підвищення інформованості громадян;
- зменшення корупції, очищення державних органів від корупціонерів, створення ефективної системи прийняття та реалізації управлінських рішень;
- суттєве підвищення рівня захисту економічних інтересів держави та суспільства від злочинних вторгнень, зменшення кримінального елементу в економічній сфері, мінімізація «паралельної економіки»;
- посилення захисту прав, свобод і законних інтересів юридичних і фізичних осіб правоохоронними органами;
- усунення причин та умов, що є передумовами для вчинення порушень митних правил;
- перешкоджання ввезенню та транзиту предметів і речей, заборонених до обігу на митній території;
- підвищення рівня митної дисципліни між фізичними та юридичними особами»[66, с. 65-66].

1.3. Принципи та форми девіантної поведінки суб'єктів митної системи

Державна митна політика — це система принципів та напрямів діяльності держави у сфері захисту митних інтересів і митної безпеки України, регулювання зовнішньої торгівлі, захист внутрішнього ринку, розвиток національної економіки та її виходу на світовий ринок. Державна митна політика є складовою частиною економічної політики держави. У свою чергу митні інтереси держави (національні інтереси України) гарантуються та захищаються за допомогою митних органів держави.

«Згідно з формулюванням ч. 1 ст. 7 МК України збірної концепції державної митної справи, боротьба з порушеннями митних правил – це один із її елементів. Тому можна сказати, що деякі принципи, зафіксовані ст. 8 МК України, застосовуються до діяльності органів доходів і зборів у процесі провадження у справах про порушення митних правил. Це принципи законності і презумпції невинуватості, поваги прав та інтересів осіб, які охороняються законом, стимулювання чесності, відкритості і транспарентності»[38].

Під засадами адміністративно-правової протидії порушенням митних правил в Україні розуміється науково обґрунтовані та законодавчо закріплені вихідні положення, що лежать в основі діяльності суб'єктів, на які покладено функції протидії порушенням митних правил. Проаналізувавши наукові думки вчених та норми чинного законодавства України, можна зробити висновок, що всі принципи адміністративно-правової боротьби з порушеннями митних правил поділяють на дві великі групи: загальні та спеціальні.

До спеціальних принципів належать: невідворотність настання юридичної відповідальності за вчинення злочинів у сфері митної справи; поєднання захисних і превентивних заходів протидії; гарантувати право на оскарження рішень чи дій суб'єктів, уповноважених на протидію порушенням митних правил; подразник; імперативи; складність; систематичність; об'єктивність; наукова обґрунтованість; економічна доцільність; взаємодія органів державної влади з інститутами громадянського суспільства.

Серед загальних принципів варто виділити насамперед принципи верховенства права та законності.

Одним із основоположних принципів адміністративної боротьби з порушеннями митних правил є принцип дотримання прав і свобод громадян. Цей принцип відображає вимоги ст. 3 Конституції України і має бути пріоритетним перед іншими, оскільки людина, її життя і здоров'я, її честь і

гідність, недоторканність і безпека визнаються найвищою соціальною цінністю в Україні. Права і свободи людини, їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави.

Цей принцип говорить про те, що суб'єкти зазначеного протистояння під час здійснення своєї діяльності ні в якому разі не можуть порушувати як об'єктивні, так і суб'єктивні права людини і громадянина. Права і свободи громадянина є суспільними благами, які мають найбільшу цінність, визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Проблемою сутності та реалізації поняття «права і свободи людини і громадянина» є основоположною в житті суспільства, яке претендує на статус демократичного і гуманного.

І останнім загальним принципом адміністративно-правової боротьби з порушеннями митних правил в Україні, про який варто згадати, є принцип рівності. «Відповідно до ст. 24 Конституції України не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, національного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, мовних та інших ознак».

Таким чином, принцип рівності встановлює, що заходи протидії порушенням митних правил повинні застосовуватися неупереджено, без урахування соціального статусу особи, її раси, статі, віку тощо. Крім того, цей принцип виключає існування привілеїв чи обмежень.

Підсумовуючи, зазначимо, що хоча загальні принципи адміністративно-правового реагування на порушення митних правил визначають основні принципи цієї діяльності, вони не враховують усієї її специфіки. Тому, розглянемо також спеціальні принципи, під якими необхідно розуміти непорушні принципи, ідеї, характерні для адміністративно-правової боротьби з порушеннями митних правил.

Отже, досягти ефективної адміністративно-правової протидії порушенням митних правил можна шляхом безумовного виконання імперативних принципів. «Практичне значення принципів полягає в тому,

що вони наче інтелектуальні, ідеологічні «прожектори», освітлюють загальний напрямок практичної діяльності, ніби задають їй тон, підпорядковують її здійсненню поставлені завдання» [60].

Усі перелічені принципи є важливими та взаємопов'язаними, вони необхідні для обґрунтування практичних заходів, спрямованих на вдосконалення системи запобігання та протидії вчиненню адміністративних правопорушень, у тому числі порушень правил митної справи. Цей список не є вичерпним чи остаточним; може тривати або зменшуватися. Для розкриття змісту заходів протидії ми обрали лише визначальні принципи, розгляд яких допоміг глибше зрозуміти мету та сутність заходів протидії адміністративним правопорушенням. Реалізація зазначених принципів впливає на ефективність протидії, розподіл функціональних обов'язків з метою виконання спільних завдань із запобігання та протидії порушенням митних правил.

Класифікація форм адміністративно-правової боротьби з порушенням митних правил не обмежується розмежуванням правових і не правових форм. Враховуючи ті дослідження, які ми маємо сьогодні як у галузі загальної теорії адміністративного права, так і у сфері адміністративно-правової боротьби з порушеннями митних правил, можна говорити про наявність значної кількості різноманітних варіантів класифікації форм адміністративно-правового реагування на порушення митних правил, які виражаються в конкретних діях, необхідних для впливу на певну сферу суспільних відносин з метою забезпечення їх нормального функціонування та розвитку.

Успіх у цій роботі досягається лише за умови глибокого та повного аналізу власної діяльності на сучасному етапі та визначення її пріоритетів у майбутньому, аналізу чинної нормативно-правової бази та практики її застосування громадянами та комерційні структури. , виявлення причин та умов, що сприяють вчиненню митних правопорушень. У цьому контексті важливо забезпечити відкритість та прозорість діяльності

Держмитслужби для громадськості. Це може бути досягнуто шляхом інформування про основні результати діяльності податкових і податкових органів, загальну ситуацію в цій сфері через засоби масової інформації або під час виступів чи послань керівників Держмитслужби України.

«Стосовно такої важливої форми взаємодії Держмитслужби, як інформування, Д. В. Приймаченко вважає, що вона є пріоритетною у проведенні планових перевірок, застосуванні спеціальних санкцій, процедурної автоматизації податкової та митної сфер, «формуванні єдиного інформаційно-комунікаційного простору»[73, с. 29]. Він зазначає, що реалізація покладених завдань на органи доходів і зборів, є неможливою без співробітництва і взаємодії з низкою державних установ, а питання про організацію інформації під час митних процедур й підвищення її ефективності є пріоритетним завданням»[74, с. 25, 26].

Наголошуємо, що шляхи і методи боротьби з порушеннями митних правил в Україні будуть реалізовані та ефективні за умови:

- 1) формування якісної нормативно-правової бази регулювання суспільних відносин у митній сфері.
- 2) наявність чітко визначених механізмів впровадження прийнятих стандартів;
- 3) поліпшення міжнародного співробітництва шляхом адаптації та впровадження міжнародних стандартів, обміну досвідом, укладення угод між країнами про співробітництво та підтримку, формування єдиного інформаційного простору.
- 4) посилення заходів впливу, особливо юридичної відповідальності за порушення митних правил.
- 5) здійснення постійного моніторингу порушень митних правил;
- 6) проводить уповноваженими організаціями постійну консультативно-роз'яснювальну та методичну роботу серед населення.

Висновки до розділу 1

Негативним результатом порушенням митних правил проявляється як у реальному виразі, тобто недостатньому надходженні коштів до державного бюджету внаслідок несплати митних платежів у встановлений законодавством строк, так і у створенні умов для завдання шкоди, зокрема до товарів, ввезення яких в Україну заборонено. Суб'єктами порушення митних правил є громадяни, які на момент вчинення такого злочину мають 16 років, а при вчиненні порушень митних правил підприємствами - посадові особи таких підприємств. Суб'єктивна сторона переважно характеризується умисною формою вини та корисливою метою.

Слід зазначити, що удосконалення найбільш поширеного підходу до кваліфікації порушень митних правил, у якому в якості критерію обрано об'єкт порушення. Запропоновано такі класифікаційні критерії (ознаки):

- 1) ознаки об'єктивної сторони;
- 2) залежно від суб'єктів посягання;
- 3) залежно від наявності шкідливих наслідків;
- 4) залежно від розрахунку строків накладення адміністративних стягнень.

Запропоновано під принципами адміністративно-правової протидії порушенням митних правил в Україні розуміти науково обґрунтовані та законодавчо закріплені вихідні положення, які покладені в основу діяльності суб'єктів протидії порушенням митних митних правил. Виділяють дві великі групи принципів:

- загальні (верховенство права; законність; реклама; рівність)
- спеціальні (невідворотність настання юридичної відповідальності за вчинення правопорушень у сфері митної справи; поєднання захисних і превентивних заходів протидії; гарантувати право на оскарження рішень чи дій суб'єктів, уповноважених на протидію порушенням митних правил; складність; систематичність; об'єктивність; наукова обґрунтованість).

РОЗДІЛ 2.

АНАЛІЗ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ПЕРЕМІЩЕННЯМ ТОВАРІВ ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ

2.1.Сучасний стан правопорушень, пов'язаних з переміщенням товарів через митний кордон України

Слід зазначити, що статистичний аналіз злочинів суттєво ускладнюється тим, що на сьогодні відсутній єдиний реєстр злочинів. Наявні статистичні звіти часто навіть мають різні одиниці розрахунку рівня відповідних злочинів.

«Рівень правопорушень – це сукупна кількість порушень, зареєстрованих у країні чи іншому регіоні за певний період часу, і загальна кількість осіб, які вчинили порушення»[31, С. 15-25].

У нашому випадку мова може йти лише про кордон як місце вчинення вказаних злочинів, останні не можуть бути розслідувані в національному масштабі.

У сфері боротьби з контрабандою наркотичних засобів протягом звітного 2018 року митницями виявлено 371 фактів переміщення через митний кордон України наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів з порушеннями митного законодавства.

Виявлено: кокаїну – 14,6 кг, героїну – 5,3 кг, опію екстрагованого – 20,3 кг, 2859 таблеток, 457 капсул, 22 ампули. інші наркотики; 5,4 кг, 43,767 таб., 2014 капс., 20 ампул, 0,02 л психотропної речовини; а також 1 407 кг, 16 522 л, 28 994 таблеток прекурсори.

Крім того, виявлено 194 факти переміщення через митний кордон України зброї та боєприпасів з порушеннями чинного митного законодавства.

Так, протягом 2018 року митницями направлено до правоохоронних органів 808 повідомлень про виявлення ознак злочинів, з них щодо виявлення ознак злочину, передбаченого ст. 201 КК України, - 64 протоколи

за виявленням ознак злочину, передбаченого статтею 305 КК України, - 236 протоколів за виявленням ознак злочинів, передбачених іншими статтями. Кримінального кодексу України, складено 508 протоколів.

«Протягом 2019 року в контрольних пунктах в'їзду та виїзду в Луганську Республіку виявлено 26 транспортних засобів. Припинено переміщення 3,3 тис. одиниць зброї, боєприпасів та 3,4 кг вибухівки, вилучено понад 14,4 кг наркотичних речовин. Крім того, вилучено товарів на загальну суму 71,7 млн грн.»[33, С. 31-37].

Так, у червні 2019 року в Луганській області припинено незаконне постачання паливно-мастильних матеріалів з території РФ в Україну підземним газопроводом. Вилучено цистерну об'ємом 24 кубометри та 15 тис. літрів дизельного палива (загальна вартість вилучених товарів та обладнання – орієнтовно 500 тис. грн).

«Загалом, на протязі 2019 року ДПСУ було виявлено 3000 кримінальних та 51,3 тис. адміністративних правопорушень, по яких мали місце спроби незаконно перевезення таких предметів правопорушень, як зброя:

холодна – 340 од.;

пневматична – 156;

електрошокова – 74, вогнепальна – 34, мисливська – 38, газова – 17;

боєприпасів до вогнепальної зброї – 5,2 тис. шт., до мисливської зброї – 2,9 тис., до газової зброї – 243;

вибухівки загалом – 36,4 кг;

наркотики: макова соломка – 2331 кг;

кокаїн – 475,9 кг, героїн – 425,4 кг, марихуана – 57,3 кг, гашиш – 10,4 кг, коноплі – 76,5 кг; інші – 14,9 кг;

бурштину – 627,4 кг.

Товарів було затримано на загальну суму на 397,3 млн. грн., до цієї суми входить факт затримання 17,6 млн. пачок сигарет, алкоголю в об'ємі 0,6 тис. літрів тощо»[20].

«Упродовж 2020 року митницями Держмитслужби виявили 303 факти незаконного переміщення через митний кордон України наркотичних засобів. Найбільшою партією став випадок незаконного переміщення наркотичних засобів у морському порту «Південний», де виявили 31,5 кг кокаїну. Вартість наркотику на чорному ринку складає понад 100 млн грн.» [19].

«Протягом 2019 року, за статистичними даними СБУ, було викрито лише 37 злочинів за ст. 201 КК України та 4 злочини за ст. 333 КК України, у вчиненні яких особам повідомлено про підозру або вилучено предмети правопорушень; засуджено 27 осіб; вилучено предметів контрабанди та порушень митних правил на суму понад 18,6 млн грн.; конфісковано предметів контрабанди та порушень митних правил за рішенням суду на суму 536 тис. грн.»[43].

Загалом у 2020 році відбулося суттєве погіршення ситуації в ЛР в зоні ООС щодо виявленої зброї та боєприпасів. Вибухівку також знаходять переважно в цьому районі.

Загалом деревину вивозять «на експорт». Так, за даними КМУ, «контрабанда українського лісу в середньому сягає 6-8 млрд. грн. на рік. Під виглядом паливної деревини вивозять діловий ліс. Але до сьогодні суспільство не знає, скільки вирубано лісу, скільки експортовано, скільки втратила держава. За даними Держагентства лісових ресурсів, тільки в 2018 році було незаконно вирубано 2,6 куб тис. куб. м лісу»[46].

Таблиця 2.1

**Номенклатура незаконно переміщених товарів/предметів
(по товарних групах) за період 2017-2020 роки[46].**

Товари/предмети, млн дол. США	2017	2018	2019	2020
Продукти тваринництва	440,9	507,8	574,2	490,9
Хімічна галузь	1484,0	1709,4	1932,6	989,8
Харчові продукти	559,5	644,4	728,6	856,9
Взуття	273,6	315,2	356,3	432,1
Паливо	334,8	385,6	436,0	468,5

Шкіра	118,1	136,0	153,8	162,4
Машини та електроніка	2212,8	2548,9	2881,8	2789,2
Метали	372,1	428,6	484,6	522,1
Мінерали	318,9	367,4	367,4	412,6
Пластик або гума	324,3	373,6	422,4	476,9
Камінь і скло	100,9	116,3	131,5	122,8
Текстиль та одяг	1018,8	1173,5	1326,8	1511,3
Транспорт	1100,6	1267,7	1433,3	1499,7
Продукти рослинництва	708,6	701,6	816,2	845,6
Деревина і вироби з деревини	221,5	255,2	288,5	314,8
Різне	755,3	870,0	983,6	952,3
Всього, млн	10344,7	11915,7	13471,9	14121,2

«У вигляді «імпорту» в Україну нелегально завозиться значна частина електроніки. Нелегальне ввезення деяких категорій преміум-смартфонів досягає 50%, а телевізорів з великим екраном – понад 60% » [16].

«За оцінками Асоціації підприємств інформаційних технологій України, держбюджет країни щорічно втрачає близько 3,6 млрд. гривень» [48]. Тож сьогодні - це 15-40% у категорії ІТ-продуктів і 65% у телефонах і фототехніці відомих брендів.

Окремо варто сказати про такі телефони, як iPhone. Тут кількість «сірих» становить майже 65%, а збитки бюджету від їх контрабанди сягають від 800 до 1 мільярда гривень.

«На думку експертів, ще один напрямок імпорту, в якому наша країна зазнає значних втрат, – це імпорт нафтопродуктів. Так, близько 30% ринку нафтопродуктів зараз перебувають у тіні. Більшість нафтопродуктів, що імпортуються в Україну, надходить з Білорусі, на яку припадає 53% поставок палива в Україну»[16].

Збитки українського бюджету від нелегального імпорту палива щорічно обчислюються мільярдами гривень; Лише у 2016 році, за даними Держмитслужби, збитки бюджету від незаконного обігу нафтопродуктів склали 1,2 млрд. грн.

Загалом, за оцінками Незалежної групи макроекономічного аналізу та прогнозування контрабанди України, обсяг контрабандних поставок за

товарними групами у 2018 році становив 11 915,7 млн доларів, у 2019 році – 13 471,9 млн доларів. США

Майже весь бурштиновий бізнес в Україні є тіньовим. Компанії, які мають державну ліцензію на видобуток бурштину, видобувають близько 5 тонн цього каменю на рік. Нелегальний видобуток дає 98% видобутого бурштину.

«У Міністерстві екології та природних ресурсів вважають, що реальні обсяги видобутку бурштину становлять 200-300 тонн на рік, можливо і більше»[18]. Майже весь видобутий бурштин вивозиться за кордон.

Орієнтовний дохід від незаконної торгівлі бурштином становить від 300 до 400 мільйонів доларів США за рік. Важливо, що наразі немає точних даних про реальні обсяги видобутку бурштину та обороти тіньового бурштинового бізнесу в державі.

Але наведені вище дані щодо рівня та динаміки порушень щодо переміщення товарів/предметів через митний кордон свідчать про те, що найбільшу питому вагу мають порушення митних правил.

Розглянуті злочини насправді являють собою незаконний експорт або незаконний транзит. Це дозволяє виділити найпоширеніші типи відповідно до особливостей їх предмета.

У 2020 році було зафіксовано численні факти незаконного переміщення товарів та їх орієнтовну вартість помножено на 1,5: у 2020 році виявлено 3335 товарів на суму 534,04 млн. грн, у 2019 році – 3146 відправлень. / 298,6 млн. грн.

«Тільки за перше півріччя 2020 року виявили митних порушень на понад один мільярд гривень»[19]. Митники виявили 7,2 тис. порушень митних правил, загальна вартість предметів порушень становить близько 1,16 млрд грн. Серед найпопулярніших товарів – тютюнові вироби, мобільні телефони тощо. Так, найгучнішим випадком за півроку стало виявлення Закарпатською митницею спроби ввезення прихованих від митного

контролю мобільних телефонів, планшетів та інших пристроїв на загальну суму понад 93 мільйони гривень.

Митники попередили 390 спроб цього виду незаконного переміщення тютюнових виробів. Вилучено 22,3 млн. сигарет, вартість яких у цінах внутрішнього ринку становить 12 млн. грн. Крім того, вилучено майже 500 кг незаконно переміщеного тютюну на суму понад 500 тис. грн. При цьому найбільше нелегальне переміщення сигарет зафіксовано в Одеському порту, коли митники запобігли спробі переміщення 750 тисяч пачок сигарет без спеціальних штампів.

Загалом незаконне переміщення тютюнових виробів через митний кордон стало масштабною проблемою. Так, у 2016 році, за даними Всесвітньої митної організації, Україна посіла перше місце у світі за обсягом нелегального переміщення сигарет. На Україну припадає близько 40% нелегальних сигарет, імпортованих до країн ЄС.

«Зокрема, найбільшу кількість контрабандних сигарет було вилучено у червні 2019 року. Слідчі ДБР спільно з працівниками СБУ провели 11 екстрених обшуків транспортних засобів, завантажених причепами та напівпричепами на одному зі складських приміщень Мукачева. При цьому було здійснено найбільше в історії незалежної України вилучення контрабандних сигарет. За попередніми підрахунками, вартість виявлених речей становить 70 мільйонів грн.»[6].

«Експерти Інституту соціально-економічної трансформації представили основні схеми незаконного постачання товарів в Україну:

«чорна контрабанда», коли при перетині кордону товар або просто не реєструють, або взагалі везуть повз митних пунктів;

«перерваний транзит» – товари, які ввозять в Україну, вивозять тільки на папері; насправді їх відвантажують і залишають тут, не сплачуючи взагалі ніяких податків;

«мурахи» або «піджаки», коли в сусідніх країнах авто з товаром розвантажують і після цього формують «бригади» по кілька людей. При цьому кожен бере таку кількість товару, на яке не поширюються мита;

«пересорт» – схема, по якій доставляють, наприклад, взуття, але декларують його як підошви і устілки»[56, С. 375].

Чим складніші системи, тим вищий відсоток незаконного переміщення товарів і доходів від їх продажу на паралельному ринку.

Економічні злочинці швидко реагують на зміни соціальної ситуації, тому з розвитком пандемії COVID-19 з весни 2020 року «контрабанда наркотиків» стала одним із перспективних напрямків бізнес-паралелі. Перші випадки перехоплення нелегальних вантажів медичної продукції, як зазначає ДПСУ, зафіксовано в Мукачеві: незаконне ввезення 3,5 тис. медичних масок.

На Волині, навпаки, виявлено факт незаконного вивезення медичних респіраторів класу F 2. На морському кордоні (м. Чорноморськ) – факт незаконного перевезення 400 літрів антисептичного засобу та 300 тис. таблеток лікарських засобів. виявлено.

«В аеропорту Бориспіль було затримано рекордну «медичну контрабанду» у розмірі 2,5 тон медичних масок та респіраторів. Загалом, за показниками ДПСУ, під час карантинних обмежень було виявлено «медичної» контрабанди» на загальну суму 61 млн. грн.»[19].

У свою чергу злочини в Республіці Білорусь є тіньовим бізнесом, без перебільшення його масштабів. Участь працівників податкових служб, мобільно-оперативних груп за участю СБУ, міліції та волонтерів лише змінила логістику перевезення вантажів через Республіку Білорусь, удосконалила схеми такого переміщення та посилила корупційний тиск.

Таким чином, логістика транспортування контрафактного алкоголю та сигарет будується за принципом: «З України — сировина, назад — готова продукція». Для виробництва горілки, спирту, пляшки, пробки та спеціальні пломби вивозяться з України в цистернах і вантажівках. Перевезення тютюнової сировини, паперу, пакетів і тюків здійснюється у вантажних

автомобілях. Готова продукція (фальсифікована горілка та сигарети) повертається автотранспортом. Організовані групи створили мережу вантажних перевізників, підкуповуючи військових, правоохоронців і прокуратуру.

Митниця Держмитслужби у 2022 році виявила порушень митних правил на 2,9 мільярда гривень.

У 2022 році Державна митна служба України виявила 11 098 порушень митних правил на загальну суму 2,9 млрд. гривень (порівняно з показниками 2021 року цей показник зріс на 5%).

Вилучено злочинних товарів на суму понад 697,5 мільйонів грн., особливо:

- промислова продукція 457,5 млн. грн.
- продукти харчування та сільськогосподарська продукція 49 млн. грн.
- 147,3 млн грн валюти.
- транспортні засоби 43 мільйони гривень.

Безпосередньо митницями перевірено 9825 порушень митних правил. Застосовано адміністративне стягнення у вигляді штрафу на суму близько 770 мільйонів гривень.

Митні органи скерували до суду 5721 факт порушення митних правил на загальну суму 3 мільярди гривень. За результатами розгляду справи суд наклав санкцій (конфіскація майна та штрафи) на понад 1,8 мільярда гривень(Рис.2.1).

Рис. 2.1. Загальна кількість порушень митних правил у 2022 році

Митниця Держмитслужби за вісім місяців 2023 року виявила порушень митних правил на 6,7 мільярда гривень.

З січня по серпень 2023 року виявлено 8110 порушень митних правил, сума порушень перевищила 6,7 млрд гривень (порівняно з відповідним періодом минулого року сума зросла майже втричі).

Вилучено злочинних товарів на суму близько 559 мільйонів гривень. особливо:

- промислова продукція 398 мільйонів гривень
- продукти харчування на 58 мільйонів гривень.
- 66 мільйонів гривень валюти.
- автомобілі 37 мільйонів гривень

Безпосередньо митницями перевірено 2269 порушень митних правил.

Було застосовано адміністративні санкції у вигляді штрафу в розмірі 81,6 мільйонів гривень, з яких 48 мільйонів гривень було спрямовано до державного бюджету.

Митниця скерувала до суду 4451 справу про порушення митних правил на загальну суму 2 мільярди гривень.

За результатами розгляду справи суд наклав санкцій (конфіскація майна та штрафи) на суму понад 1,5 млрд. грн (конфіскація – 800 млн. грн, штраф – 718 млн. грн). (Рис 2.2)

Рис. 2.1. Загальна кількість порушень митних правил за 8 місяців 2023 року

Загалом можна сказати, що тенденція незаконного переміщення через кордон зброї та боєприпасів для імпорту з України зростає (13,5%). Навпаки, контрабанда зброї в Україну зменшується.

«Що ж до зони ООС, то там правопорушниками останнім часом все більше акцент робиться на озброєнні і військовій техніці. Так, в серпні 2020 року в Міністерстві оборони України повідомили про кількість незаконного обігу озброєння і військової техніки на ТОВ, зокрема: 480 танків; 900 бойових броньованих машин; 450 гармат і гаубиць; 300 мінометів; 210 реактивних систем залпового вогню; 700 засобів протиповітряної оборони та 450 протитанкових засобів»[20].

Отже, із наведених показників можна зробити висновок про нетиповість характеристик злочинів, пов'язаних з переміщенням товарів/предметів через митний кордон, порівняно з показниками загальної злочинності в Україні в її сукупності та злочинності в економічній сфері, зокрема.

Зазначена тенденція суттєво залежить від ряду соціально-економічних та організаційно-управлінських факторів, які, у свою чергу, зумовлюють наявність значного ступеня латентності злочинів досліджуваного виду. Вивчення географії злочинів, пов'язаних з переміщенням товарів/предметів через митний кордон, що необхідно для правильної організації профілактичних заходів та раціонального використання сил і засобів. Для цих злочинів цей показник має особливе значення, оскільки останні, як кримінологічне явище, є «географічно обумовленим» явищем: вчиняються у прикордонних регіонах та на лінії розмежування.

Завдяки своєму географічному положенню Україна має переваги у вчиненні злочинів, пов'язаних з переміщенням товарів/предметів через митний кордон, оскільки через її територію проходять основні автомобільні дороги, сполучення Сходу і Заходу, а також відсутність ефективної системи прикордонного контролю в цілому, особливо в сучасних умовах, підвищують ризики створення незаконних потоків товарів і речей.

2.2. Основні фактори вчинення правопорушень, пов'язаних з переміщенням товарів через митний кордон України

Злочини як різновид транскордонного тіньового бізнесу спрямовані на збільшення прибутків від «тіньової» економічної діяльності з використанням переваг, які зумовлені можливостями транскордонного переміщення товарів, послуг, робочої сили тощо.

Продукція, на яку спрямовані ці злочини, має конкурентну перевагу у вигляді нижчих цін, що приваблює покупців. Водночас через зростання цін легальна продукція витісняється нелегальним імпортом, який поступово збільшує свою частку на ринку.

Отже, серед факторів, що сприяють протиправній діяльності, є суто економічні: високі ставки ввізного мита, акцизів та ПДВ. Практично будь-яка ставка ввізного мита, що перевищує 10-15% від митної вартості, робить імпорт неефективним. А в разі наявності попиту на цю продукцію на ринку це змушує суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності шукати схеми імпорту, які не передбачають сплати ввізного мита, акцизів та ПДВ.

Тінізація у сфері митно-тарифних відносин відбувається на етапах, коли домінуючу роль у формуванні митно-тарифної політики відіграє виконання фіскальних або протекціоністських функцій. Тобто посилюється податковий тиск на суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності або дискримінується ввезення в країну національного виробництва, що штовхає їх на протиправну діяльність.

Наявність цих злочинів означає припинення виконання митними органами регулюючої або охоронної функції, але дискримінаційний характер митних відносин не зникає.

Дискримінаційний ефект припадає на тих, кого митний тариф має захищати: національних виробників, оскільки вони офіційно працюють на ринку та мають досить обмежені можливості мінімізувати фіскальний тиск. А це, в свою чергу, призводить до виникнення недобросовісної конкуренції, в якій виграє продукція, вироблена за кордоном і реалізована за демпінговими цінами. Отже, економічні наслідки митно-тарифних відносин безпосередньо впливають на економічне становище країни, зумовлюючи вчинення злочинів, пов'язаних із переміщенням товарів/предметів через митний кордон.

Крім того, фактором є бажання населення прикордонних регіонів скористатися перевагами проживання в прикордонних регіонах шляхом організації різних форм нелегального та напівлегального заробітку.

Крім того, корупція в державних структурах та надмірна розгалуженість системи організованих структур посідають одне з перших місць серед факторів, що визначають виникнення розглянутих злочинів. Корупція виявляє не лише неправомірну особисту зацікавленість посадових осіб, а й

неефективність дій органів державної влади в економічних, політичних, правових, соціальних та інших суспільно значущих процесах. Водночас цей фактор є загальним на будь-якому рівні аналізу транскордонної злочинності, зокрема, при виділенні її видів.

Важливо, що поширенню злочинів, пов'язаних з переміщенням товарів або предметів через митний кордон, певною мірою сприяє дуже вигідне географічне положення України, розгалужена мережа автомобільних і залізничних шляхів сполучення, великі можливості морських портів і річка, неконтрольований кордон на сході країни тощо.

Загалом існування цього виду злочинності в прикордонних регіонах пояснюється наявністю певного соціального середовища, яке сприяє її існуванню та відтворенню в цих регіонах. Адже чинники, що сприяють незаконному переміщенню товарів/предметів, є більш активними, ніж антикриміногенні, а система запобігання не дає очікуваних результатів. Останній фактор пояснюється наявністю системних недоліків в організації профілактики цих злочинів на регіональному рівні.

Наприклад, на півдні України стоїть завдання комплексно врахувати велику кількість показників усіх територій цього регіону, таких як географічне положення, історія розвитку, соціально-економічні параметри, демографія, міграційні процеси та розвиток культури, інфраструктура тощо. Ці показники є джерелом інформації про середовище, в якому формуються фактори, що сприяють розвитку тіньової транскордонної діяльності в регіоні.

Таким чином, на думку населення України, яке проживає в різних прикордонних регіонах, основними причинами контрабанди в країні є:

- наявність корупції в митних, прикордонних та інших контрольних органах (39,29%);

- значні прогалини в митному та кримінальному законодавстві та загалом у правовій базі щодо регулювання запобігання контрабанді,

порушенням митних правил та іншим порушенням державного кордону (12,81%);

- недостатня взаємодія митних, правоохоронних та контролюючих органів України з відповідними органами суміжних держав щодо обміну інформацією щодо запобігання всьому комплексу злочинів, пов'язаних з переміщенням товарів/предметів через митний кордон України (43,65%);

- заходи щодо попередження злочинів, що вчиняються на кордоні, є неефективними (17,38%);

- високі ставки ввізного мита, акцизів та ПДВ (5,5%);

- значне безробіття серед прикордонників (4,24%).

У рамках даного дослідження доцільно дотримуватись позиції щодо фонових явищ як елементу комплексу причинно-наслідкового зв'язку зі злочинністю (ширше – правопорушеннями), що складається з факторів тиску на правосвідомість і правову культуру, поведінки громадян, будучи водночас факторами формування криміногенних мотивацій.

Крім цього, на наш погляд, особливу увагу слід звернути на недоліки нормативно-правового регулювання як фонового явища. Зокрема, йдеться про законодавчі конструкції складів відповідних злочинів, недоліки правового регулювання діяльності органів, що здійснюють превентивну діяльність.

«Наприклад, скасування кримінальної відповідальності за контрабанду «товарів» стало сприятливою умовою для збільшення кількості відповідних злочинів і зростання попиту на нелегально ввезені товари. Зокрема, на Закарпатті в Тячівському районі (межує з Румунією) працює контрабандист, якого 163 рази притягували до адміністративної відповідальності за незаконний експорт сигарет»[40].

Тому, сучасний транскордонний паралельний бізнес визначається впливом відносно невеликої кількості факторів. У результаті їхніх дій транснаціональна частина тіньового бізнесу виходить за межі економічних питань, маючи величезні економічні та людські ресурси, матеріально-

технологічну підтримку, озброєння, а також політичне та політичне значення.

Таким чином, до основних чинників погіршення показників порушень, пов'язаних з переміщенням товарів через митний кордон, можна віднести: географоглокалізацію (активну участь у регіональному розподілі економічної діяльності, у тому числі у сфері підпільної економіки), кримінальний бізнес, значна протяжність кордону з наявністю неконтрольованих територій та високим транспортним потенціалом); економічні (відмінність цінової політики в Україні та сусідніх країнах на окремі види товарів; складна економічна ситуація, економічні диспропорції та високий рівень безробіття); соціально-психологічний (висока криміногенна підготовленість населення прикордоння); організаційно-правові (корумпованість державних і правоохоронних органів, неефективна політика щодо притягнення людей до відповідальності).

Загалом транснаціональний характер криміналізації соціально-економічних і політичних відносин вимагає включення транснаціональної злочинності до складу ознак глобальної кризи людського суспільства XXI століття та до переліку глобальних загроз міжнародній спільноті, національна та регіональна безпека людства.

Висновки до розділу 2

Аналіз статистичних даних дозволяє підкреслити нетиповість його характеристик та негативні тенденції, які виражаються у зростанні як кількості зареєстрованих злочинів, так і обсягів вилучених активів.

Статистичні дані щодо рівня та динаміки порушень свідчать про те, що найбільшу питому вагу припадає на митні порушення, що суттєво перебільшує кількість кримінальних правопорушень, більшість з яких становлять діяння, передбачені ст. ст. 201, 305 МК України.

Аргументовано можливість аналізу транскордонного паралельного бізнесу, який також включає злочини, пов'язані з переміщенням товарів

через митний кордон у спеціальних місцях – кордонах України та суміжних держав.

Сукупність різноманітних факторів, що спричиняють злочини, пов'язані з переміщенням товарів через митний кордон України, поєднує загальні фактори економічної несвоєчасної оплати та специфічні чинники, характерні для розглянутої категорії злочинів.

Концептуальні підходи до запобігання злочинам, пов'язаним з переміщенням товарів/предметів через митний кордон України, а також через лінію розмежування, передбачають передбачення, обмеження, усунення, перенаправлення та припинення.

Важливе значення для запобігання злочинам, про які йдеться, має транскордонне співробітництво, яке має відбуватися на міжнародному, державному, регіональному та місцевому рівнях за участю державних і суспільних інституцій України та сусідніх держав. Транскордонне співробітництво можливе між об'єднаннями громадян, зацікавлених у правовому співробітництві по обидва боки кордону та культурному та соціальному обміні.

РОЗДІЛ 3.

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОТИДІЇ ПОРУШЕННЯМ МИТНИХ ПРАВИЛ

3.1. Досвід зарубіжних країн щодо організації протидії порушенням митних правил та шляхи його впровадження в Україні

Основними умовами ефективного функціонування держави сьогодні є дотримання всіх прав і свобод її громадян, безпека в усіх сферах внутрішньої та зовнішньої політики, попередження всіх правопорушень, виявлення та усунення причин, що їх викликали.

«Забезпечення митної безпеки – це ключова мета митних органів будь-якої держави, що встановлює, що вони мають забезпечувати надходження мита й інших митних зборів до бюджету держави, здійснювати захист вітчизняного виробника, протидіяти імпорту до країни заборонених і небезпечних товарів, забезпечувати додержання митного законодавства та ін.»[14].

«Як правило, за допомогою митного регулювання будь-яка розвинута держава створює механізм, який пов'язує економічні інтереси національного господарства та завдання його оптимального розвитку із процесами, що відбуваються у світовій економіці. Україна не повинна бути винятком у цьому плані»[44, с. 54].

«Держави зацікавлені в координації діяльності своїх митних адміністрацій щодо подолання організованих злочинних угруповань уникнути встановленого порядку переміщення товарів через їх митні кордони. Питання європейської інтеграції для нашої країни набули додаткової актуальності після підписання в 2014 р. Угоди про асоціацію Україна – ЄС, яка вимагає удосконалити адаптацію законодавства України до європейських норм і стандартів і в сфері міжнародного митного співробітництва»[24, с. 51].

Тому, необхідно вивчати позитивний досвід митних органів за кордоном у процесі запобігання та протидії порушенням митних правил.

Більшість країн світу вивчають іноземний досвід і застосовують його позитивні сторони на практиці для кращого становища власних країн, а також утримуються від методів і підходів, які не відповідають їхнім країнам.

Практика боротьби з контрабандою та порушеннями митних правил у країнах ЄС є ефективною. Слід зазначити, що досі немає єдиного розуміння думок цих суб'єктів щодо відповідальності за вчинення злочину, встановленої Митним кодексом ЄС, та порядку його застосування. Кожен з них по-своєму оцінює ступінь соціальної безпеки контрабанди. Кримінальне законодавство значної кількості держав ЄС не визнає злочином «контрабанду», тому правоохоронні органи цих держав кваліфікують відповідальність за значну кількість порушень митних правил за іншими статтями кримінального законодавства.

«Досвід функціонування в цьому контексті правоохоронних органів зарубіжних держав є свідченням того, що саме вдосконалення нормативно-правового забезпечення протидії цьому явищу й ефективна система протидії йому на національному та міжнародному рівнях – це одна з основних умов плідного вирішення вказаної проблеми. Необхідно також зауважити, що в багатьох країнах світу для реалізації конкретних заходів були розроблені, прийняті й діють спеціальні закони для запобігання контрабанді і порушенням митних правил»[9, с. 37].

«Досвід та практика ЄС, розвинена нормативно-правова база, створені в ЄС механізми і форми боротьби з митними порушеннями і контрабандою є чудовим прикладом регіональної взаємодії між країнами. Обсяг прав митних органів, підстави і порядок здійснення конкретних дій при проведенні митного контролю визначаються Митним кодексом і Регламентом Комісії ЄС по його застосуванню»[71, с. 3].

«В багатьох країнах світу митні кодекси базуються на єдиній правовій основі – положеннях Кіотської конвенції, інших міжнародних митних договорах й рамкових стандартах ВМО. В результаті, митна справа в цих

країнах має схожу організаційно-правову базу, хоча із урахуванням їх особливостей, через певні, проте не принципові питання й відмінності в національному законодавстві»[15, с. 127].

Водночас національні особливості митних служб полягають саме в їх специфічних функціях і повноваженнях. У процесі дослідження організаційно-кадрової структури, адміністративних процедур і функцій іноземних митних органів слід зазначити, що єдиної моделі організації їх діяльності не існує. Митники наголошують, що двох абсолютно однакових митних органів не буває. Незважаючи на схожість завдань і єдність митних функцій, діяльність цих організацій в кожній країні має унікальні особливості, які залежать від порядку національного управління, оскільки вони є частиною національного апарату.

Основна діяльність однієї митниці може бути поза юрисдикцією іншої митниці. Зверніть увагу, що структура митних служб у країнах ЄС дещо відрізняється. Проте основна його місія спрямована на забезпечення дотримання митного законодавства та забезпечення економічної безпеки країн, у тому числі боротьбу з порушеннями митних правил.

«В основному, управління митними службами в кожній державі світу структурно складається з вертикальної організації за трьома рівнями, що включає: найвищий рівень – центральне управління, яке несе загальну відповідальність за управління митними органами по всій території держави; середній рівень – регіональні управління, що керують митницями в конкретному регіоні; нижчий рівень представлений місцевими підрозділами (митницями), які прямо реалізують митний контроль і оформлення товарів, транспортних засобів і фізичних осіб. Розподіл повноважень, прав та відповідальності між цими рівнями базується на підставі точного розділення функцій центрального управління і оперативної роботи на місцях»[75].

Наприклад, організація митної служби в США, як і в Україні, відповідає світовій моделі. Митна служба США - це державна установа, яка регулює імпорту і експорту товарів на територію США, керує та контролює прибуття та

від'їзд людей і товарів з митної території США. Митна служба США - це незалежна державна установа під юрисдикцією відділу казначейства. Структура Митної служби США представлена центральними та регіональними підрозділами.

Центральний підрозділ управління - штаб - складають служби: міжнародних зв'язків; перевірка та контроль; комерційні операції; розслідувань, служба генерального юрисконсульта та генерального аудитора. Центральна адміністрація відповідає за розробку оперативної реалізації митної політики, доведення цієї політики до місцевих підрозділів і роз'яснення її засад учасникам зовнішньоекономічної діяльності, запровадження ефективних методів управління її реалізацією.

Власне, цей рівень сприяє створенню ефективних механізмів поточного контролю за реалізацією митної політики; стратегічні та операційні плани, які чітко визначають цілі організації в цілому та на регіональному рівні; розроблення критеріїв ефективності, організаційних заходів щодо створення ефективної служби внутрішнього аудиту; здійснення розробки та управління впровадженням інформаційно-комунікаційної політики всередині та поза митною службою, контролює скарги.

«Основні функції митної служби США представлені:

- визначенням суми митних платежів, митних зборів, передбачених законодавчими актами; митним контролем імпорту та експорту;
- наглядом за державними кордонами; контролем за транспортними засобами, контейнерами для руху товарів;
- контролем над пасажирями; адміністративним урегулюванням порушень митних правил, апеляційних скарг;
- підготовкою проектів митного законодавства;
- участь в роботі міжнародних митних організацій.

Ключові цінності, які є запорукою успішності митної служби, представлені колективною діяльністю, яка виявляє ініціативність та талант усіх службових осіб митниці; професіоналізмом співробітників митниці;

рівнем можливості, що є відображенням різноманітності системи зайнятості США в управління; якість обслуговування. На практиці митна служба США виконує принципи взаємної довіри та співпраці митниці з торговим співтовариством, що забезпечуючи вільне переміщення товарів та послуг, осіб, які перебувають під ефективним контролем митниці»[75].

«Головне завдання митних органів – захист кордонів Сполучених Штатів Америки та забезпечення дотримання законності при ввезенні товарів до країни. Оскільки захист кордонів стосується національних економічних інтересів, Конгрес США постійно надає працівникам митниці широкі повноваження щодо проведення обшуків на кордоні. У межах цих повноважень, якими наділені виключно працівники митних органів, припустимий обшук осіб, транспортних засобів, багажу, вантажів і товарів без пред'явлення ордера на обшук і незалежно від того, чи є підозра на здійснення дій, які підлягають переслідуванню за законом. Право на обшуки на кордоні, на носіння зброї та на здійснення попередніх арештів за фактом порушення закону свідчить, що працівники митних органів наділені найширшими виконавчими повноваженнями в США.

Крім того, вони мають право зупиняти машини і підніматися на борт корабля чи літака без ордера на обшук для здійснення митного огляду та прикордонного контролю. Чиновники митних органів до того ж мають право, за умови наявності відповідних судових постанов, прослуховувати засоби зв'язку, проводити таємні операції слідкування і контролю та запрошувати відповідних осіб для надання свідчень. Всі товари і транспортні засоби, задіяні в нелегальних митних операціях, можуть бути конфісковані. Працівники митних органів можуть здійснювати конфіскацію без судового дозволу»[57].

«Визначальні рішення з митних питань в Німеччині, як і в будь-якій області державного управління, визначаються найвищими органами державної влади – парламентом та уряд (як органами загальної компетенції). Парламент затверджує Митний тариф, гарантує митну та торгову єдність

держави, діяльність митної охорони. Головна митна служба Німеччини знаходиться в підпорядкування Міністерства фінансів Німеччини. Митні служби управляються чотирьом рівнями. Федеральне міністерство фінансів, до складу якого входить Митно-криміналістське відомство (яке розслідує порушення митного законодавства ЄС) та Управління федеральною монополією на продукти винокуріння (контролює виробництво цієї продукції в країні та стягує акцизи на імпорту алкогольних напоїв) здійснює загальне керівництво роботою митних органів. Митні комісаріати спільно з прикордонниками та поліцією контролюють кордони Німеччини, зокрема, контроль та нагляд за переміщенням транспорту та пересування фізичних осіб.

Функції німецьких митних органів синтезують в собі діяльність податкової поліції, автомобільної інспекції та прикордонних військ.

В Німеччині у складі Управління митного збору, податків на споживання монополії діють три підрозділи:

1. Організація та управління митницями;
2. Митної політики;
3. Податків на споживання та монополії.

Основні фінансові дирекції ділять митний збір та збори, що були стягнуті, у тому числі й акцизи, ПДВ та податки з користувачів автобанів, за бюджетами, та збирають статистичні дані про зовнішньоторговельний оборот держав. Провідні митниці призначені для митного контролю та оформлення товарів та транспортних засобів.

Їм підпорядковані: митні пости, оперативно-розшукові митниці та митні комісаріати. Виявлення порушень митних правил відбувається оперативно-розшуковими митницями, які здійснюють правоохоронну функцію митного відомства Німеччини. У разі виявлення митного правопорушення зазначені митниці заводять справи щодо порушення митних правил. Оперативно-розшукові митниці сприяють передачі цих справ до прокуратури при наявності ознак злочину. У тих випадках, які не

потребують спеціального розслідування, оперативно-розшукові митниці мають право постановляти ухвали у справах по порушення митних правил»[2].

Міністерство фінансів відповідає за загальне управління митницею Фінляндії, включаючи Генерального директора митної служби. Розробляє економічну політику Уряду та контролює її реалізацію. Міністерство розробляє щорічні державні проекти використання фінансових ресурсів, бюджетування та управління фінансами країни в цілому. Національне митне управління Фінляндії відповідає за роботу центральної фінської митної адміністрації.

Його основними завданнями є забезпечення єдності митної діяльності та безперервності процедур, які повністю відповідають національному законодавству. Держмитслужба також планує прискорити прогрес і вдосконалити роботу державної митної служби, митно-консультаційних агентств та інших організацій. Для управління митними службами на місцях територія Фінляндії поділена на сім митних регіонів.

Регіональні митниці підпорядковуються національному митному департаменту, але не мають повноважень приймати адміністративні рішення в регіоні. Директор регіональної митниці несе персональну відповідальність за роботу підпорядкованих йому служб. На всій території діє єдина система митних процедур і справляння митних платежів, встановлена Законом про митну справу.

Структура митних органів Фінляндії складається з:

1. Центральне адміністративне об'єднання митних служб;
2. Регіональне митне управління;
3. Митна лабораторія є науково-експертним підрозділом, який надає послуги на території всієї країни.

«Міжнародна неурядова організація по боротьбі з контрабандою та митними правопорушеннями «Трансперенсі Інтернешнл» саме Фінляндію визначила однією з країн з найменшим рівнем контрабанди поміж 133

країн світу. Як член Європейського Союзу Фінляндію є учасницею всіх ключових нормативних актів Євросоюзу щодо боротьби з організованою злочинністю. Проте імплементація європейського законодавства в національну правову систему здійснюється цією країною з великою обережністю. Основоположним принципом даного процесу є органічний зв'язок фінського національного законодавства з європейським із мінімальними можливими змінами попереднього»[4, с. 187].

Для правової системи Фінляндії не характерні закони, які б використовували термін «боротьба» для визначення конкретного виду злочину. Законодавець Фінляндії в кожному нормативно-правовому акті закріпив принципи попередження та запобігання злочинності, які передбачають конкретну сферу діяльності, а не вид злочину. Згідно з положеннями Кримінального кодексу Фінляндії, дії, які можна кваліфікувати як «контрабанда» і «кримінальні злочини», караються штрафом і позбавленням волі на строк до чотирьох років, враховуючи ступінь суспільної небезпеки злочину.

Митно-акцизний департамент Італії складається з трьох центральних офісів:

1. Центральне управління загальних питань, кадрів, інформації та технічного обслуговування;
2. Центральне управління митної служби;
3. Центральне адміністрування непрямих податків на продукти та споживання.

Департамент очолює генеральний директор, який одночасно є директором Центрального управління митної служби. Послуги центральних апаратів поділяються на адміністративні та технічні інспекції, кількість яких не повинна перевищувати п'ятнадцяти.

Генеральний директор департаменту здійснює керівництво підпорядкованими службами та забезпечує виконання вказівок Мінфіну та рішень Ради директорів. Центральні директори здійснюють оперативне

керівництво підпорядкованими службами та, крім того, координують роботу інспекцій, керують регіональними відділеннями для забезпечення єдиного управління; аналізувати діяльність підвідомчих служб з метою підвищення ефективності їх діяльності, гармонізації та спрощення митних операцій тощо.

Центральне управління відомства реалізує програму професійної підготовки кадрів, для чого створено центральну податкову школу, загальноосвітні інститути та регіональні курси підготовки та перепідготовки кадрів. В Італії регіональні митні адміністрації керують митною службою на місцях.

Функціями регіональних управлінь є керівництво, координація, нагляд і контроль за діяльністю територіальних митних органів; забезпечує виконання розпоряджень вищих органів та інших нормативних документів з питань митної справи; здійснення контролю за проходженням державної служби в митних органах регіону; постачання матеріально-технічного оснащення регіональних митних органів тощо.

Районна адміністрація в Італії є керівним органом на місцевому рівні митниці. Місцеву адміністрацію очолює начальник однієї з митниць, що входять до сфери її діяльності. Італійська митниця є виконавчим органом, відповідальним за виконання митних процедур, контроль людей, товарів і транспортних засобів, що перетинають державні кордони, і нагляд за цими операціями відповідно до чинного законодавства.

Митниці підпорядковані: митниці, митні пости, пункти огляду, технічні та фінансові служби. Фінансово-технічні служби відповідають за операції, пов'язані з нарахуванням і збором непрямих податків, надають консультації, проводять перевірки, контролюють податкові питання, надають висновки щодо фінансової діяльності митниці та консультують інші державні органи та їх посадових осіб, компанії, організації та громадян.

«У сфері боротьби з контрабандою та порушеннями митних правил Бельгія йде не тільки традиційним репресивним шляхом встановлення

кримінальної відповідальності за діяння, пов'язані з контрабандою, а й приділяє увагу запобіганню діянь, пов'язаних з контрабандою. Тому ця проблема знайшла своє відображення в рамках реформ Коперника (адміністративна реформа), яка включала реформи у сфері управління фінансами. Бельгія надає розширену концепцію порушень митних правил, пов'язаних з контрабандою та зловживанням владою, яка не обмежується кримінальним змістом, і залишає простір для розгляду таких концепцій, як роз'яснення норм (правил, стандартів) та забезпечення їх виконання, розвитку, Кодексу поведінки (деонтологія)»[63, с. 10].

«На окрему увагу заслуговує досвід діяльності митних органів Литовської Республіки у сфері запобігання та протидії порушенням митних правил. Організаційно митна система Литви охоплює центральну митну службу, Митну кримінальну службу, Центр підготовки митних працівників, Митну лабораторію, Центр митно-інформаційної системи три територіальні митні служби та 44 митних постів.

Робота митних органів Литви реалізовується відповідно до Стратегії розвитку литовської митниці на 2016-2020 рр. Місія литовської митниці полягає у забезпеченні законної безпечної чесної та безперебійної міжнародної торгівлі у державі. Метою роботи митних органів Литви є забезпечення надійного захисту суспільства ринку навколишнього середовища та фінансових інтересів Литовської Республіки та ЄС у сфері міжнародної торгівлі імплементації митної політики ЄС спільної торгівлі та інших спільних політик Союзу пов'язаних із міжнародною торгівлею.

У своїй роботі митні органи Литви орієнтуються на такі цінності як: повага до кожної особи і держави; професіоналізм; партнерство. При цьому довгострокові стратегічні цілі литовської митниці пов'язані із забезпеченням належної та оптимальної для клієнтів реалізації митних процедур посиленням боротьби із нечесною та незаконною міжнародною торгівлею злочинністю та загрозами національній і міжнародній безпеці розширенням інституційних компетенцій митних органів»[34].

«Результати вивчення європейського досвіду демонструють, що на сьогодні у 13 країнах ЄС служби, що забезпечують фінансову безпеку, входять до складу фіскальних органів, у 14 – до складу правоохоронних органів. У складі фіскальних органів, таких як податкова, митна служба, міністерство фінансів, орган з фінансової безпеки діє в Австрії, Великій Британії, Греції, Естонії, Ірландії, Іспанії, Кіпрі, Латвії, Нідерландах, Німеччині, Португалії, Польщі, Швеції. У складі правоохоронних органів – поліції, прокуратури, або як окремий правоохоронний орган діє у таких країнах Євросоюзу, як Бельгія, Болгарія, Данія, Литва, Люксембург, Італія, Мальта, Румунія, Словаччина, Словенія, Угорщина, Фінляндія, Франція, Чехія»[58].

«Існуюча в Україні модель, за якою компетенцією щодо забезпечення фінансової безпеки наділені органи державної податкової (фіскальної) служби, діє у таких країнах ЄС, як Австрія, Велика Британія, Греція, Ірландія, Іспанія, Нідерланди, Німеччина, Португалія, Швейцарія, Швеція; інших країнах – Австралії, Індії, Канаді, Новій Зеландії, Південній Кореї, Південно-Африканській Республіці, США, Чилі»[58].

Такі розвинені країни, як Німеччина, Велика Британія, США та Японія, зосереджують увагу своїх національних митних органів насамперед на боротьбі з незаконним обігом наркотиків, незаконною торгівлею зброєю та іншою злочинною діяльністю. Ваш перший обов'язок - дотримуватись закону. Українське законодавство також не залишає поза увагою цю важливу сферу діяльності митних органів, але нинішня ситуація в країні справді висуває економічну діяльність на перший план.

Численні порушення митних правил свідчать про недостатній рівень гарантій безпеки на митниці України. Отже, комплексне вирішення проблеми забезпечення безпеки митних служб в Україні вимагатиме вжиття заходів на національному рівні, спрямованих на оптимізацію діяльності державної митної служби, у тому числі профілактичної

діяльності щодо запобігання контрабанді та злочинам. Митні правила та ефективне митне управління.

У країнах ЄС поширеною практикою є перевірка товарів і транспортних засобів не лише під час перетину кордону, а й до та протягом певного часу після митного оформлення.

Відповідно до ст. 565 МКУ безпосередня координація порядку здійснення державної митної справи в пунктах пропуску через державний кордон здійснюється в рамках взаємодії податкових і фіскальних органів України з відповідними органами суміжних держав. Сфери такого співробітництва включають діяльність, пов'язану зі здійсненням спільного митного контролю, узгодженням часу та процедур митного контролю, взаємним визнанням документації тощо. Результати такого узгодження встановлюються організаційними актами митних органів суміжних держав.

«Справжнім штабом співробітництва держав і міжнародних організацій у правотворчій і правозастосовній діяльності у сфері міжнародних відносин, як зазначає С. В. Ківалов, є Всесвітня митна організація (ВМО). Вона формує та представляє державам-членам різні пропозиції та рекомендації за усіма напрямками діяльності у митній сфері. Вона координує роботу національних митних служб у рамках наявних багатосторонніх договорів у цій сфері, більшу частину яких укладено саме під егідою ВМО»[23]. Відповідні рекомендації ВМО безпосередньо впливають на організацію митного контролю і митного оформлення товарів та транспортних засобів.

За висновком А. І. Кредісова, І. Г. Бережнюка «сучасна ВМО – це єдина міжнародна організація, що має компетенцію в питаннях митної справи і може по-справжньому називатися «голосом міжнародного митного співтовариства»[30, с. 169]. Крім того, ВМО є єдиною міжнародною міжурядовою організацією світового масштабу створеною спеціально для організації міжнародного співробітництва в галузі митної справи та є інституційною основою такого співробітництва»[41; 274].

«ВМО є незалежним міжурядовим органом, чією місією є підвищення ефективності діяльності митних органів, встановлення, підтримання та впровадження міжнародних інструментів для гармонізації та єдиного застосування спрощених та ефективних митних систем та процедур, які керують рухом товарів, людей та транспортних засобів через митні кордони.

Ця організація є форумом, де делегати з країн – учасниць можуть обговорювати митні питання на рівноправній основі. Кожна країна має одного представника та один голос. ВМО пропонує своїм членам широкий вибір Конвенцій та інших міжнародних інструментів. Члени ВМО також можуть скористатися з технічної допомоги та навчальних послуг, що їх пропонує Секретаріат, або які пропонуються з його залученням. Україна приєдналась до 5 конвенцій, які розроблені і адмініструються ВМО, а також до 2 конвенцій, які розроблені іншими організаціями, але також адмініструються ВМО»[22].

Наприклад, в рамках ЄС існує відповідна угода під назвою Конвенція про взаємну допомогу та співробітництво між митними адміністраціями, метою якої є регулювання спільних дій щодо забезпечення дотримання митного законодавства. Відповідно до цієї Конвенції держави-члени ЄС забезпечують взаємну допомогу та співпрацю між митними адміністраціями з метою: запобігання та розслідування порушень національного митного законодавства; санкції за порушення митного права ЄС і національного митного права.

Для забезпечення такої співпраці було створено координаційний орган, який складається з представників митних адміністрацій усіх країн-учасниць і відповідає за отримання запитів про взаємну допомогу та координацію такої допомоги. Відповідно до цього договору країни-члени ЄС укладають угоди про обмін митниками, відповідальними за розслідування порушень митного законодавства.

Іншою формою взаємодопомоги є транскордонне співробітництво між митними органами, яке включає допомогу шляхом направлення

митників з однієї держави в іншу та надання організаційної підтримки. Таке транскордонне співробітництво здійснюється з метою запобігання, розслідування та покарання за злочини, пов'язані з: контрабандою наркотиків, психотропних речовин, зброї, військової техніки, культурних цінностей, небезпечних і токсичних речовин, ядерних матеріалів тощо; контрабанда комерційних товарів і товарів, ввезення яких заборонено на митну територію Співтовариства. Кожен член ЄС може надавати допомогу іншим сторонам цієї Конвенції за власною ініціативою або на запит іншої сторони.

Іноземні митні служби — це добре організовані національні інституції, що базуються на встановлених правилах, уніфікованих процедурах і документації, а також зобов'язаннях дотримуватись сучасних інформаційних технологій. У законодавстві кожної країни або окремого союзу народів є свої вимоги щодо боротьби та попередження порушень митних правил, виконання яких покладено на митні органи.

Для більшості сучасних країн характерно, що митні служби діють у складі Міністерства фінансів. Це підвищує ефективність роботи митних органів і зменшує вплив центральних органів державної влади на митні органи. Україна має запозичити митну практику цих країн, легітимізувавши правоохоронний статус митних органів і дозволивши розвідувальну діяльність. Врахування та використання кращого зарубіжного досвіду є доцільним, оскільки це позитивно впливає на ефективність діяльності Державної митної служби України.

3.2. Проблеми взаємодії суб'єктів митної системи, пов'язаних з переміщенням товарів через митний кордон України

Серед суб'єктів, уповноважених державою вживати заходів щодо запобігання правопорушенням, пов'язаним з переміщенням через митний кордон товарів (предметів), і щодо яких вона встановлює загальні напрями здійснення своїх повноважень, можна виділити три групи:

Перша група - це структурні підрозділи органів і організацій, які здійснюють різні види контролю осіб, транспортних засобів і товарів, що вивозяться за кордон (наприклад, органи контролю за переміщенням культурних цінностей Мінкультури);

II група - підрозділи правоохоронних органів, військових формувань, державних структур, на які покладено завдання з охорони об'єктів, охорони громадського порядку та підтримання режиму на блокпостах (наприклад, підрозділи Національної поліції, ДПСУ тощо);

III група: керівники органів самоврядування, державних органів, підприємств, установ чи організацій, на землях яких розташовані пункти пропуску.

Загалом слід зазначити, що запорукою підвищення ефективності профілактичної діяльності стосовно злочинів, що розглядаються, є взаємодія органів дізнання з іншими підрозділами правоохоронних органів, наприклад, у справах про контрабанду наркотиків, зброї, тощо.

Ця взаємодія, як правило, відбувається між підрозділами СБУ, МВС, ДБР та іншими структурами, зважаючи на те, що їх діяльність пов'язані з припиненням злочинної діяльності у сфері незаконного переміщення через митний кордон України окремих предметів.

Важливим моментом взаємодії підрозділів ДБР, СБУ, МВС, ДМСУ та ДПСУ - існує їх правове регулювання як окремих державних органів і спільна мета: боротьба зі злочинами, пов'язаними з переміщенням товарів через митний кордон, а також право застосовувати заходи правового примусу до порушників.

З огляду на це взаємодія як спільна, заснована на чіткому дотриманні правових норм діяльність правоохоронних органів та інших спеціальних органів, що здійснюється в конкретних формах, за допомогою спеціально визначених, узгоджених методів за місцем і в часі, воно може здійснюватися на двох рівнях: спільної організації (планування), співпраці керівників взаємодіючих сторін і безпосередньої реалізації (на рівні виконавців).

Слід зазначити, що аналіз назв та змісту міжнародних договорів, що визначають процес взаємодії, показує, що цей термін в основному використовується для позначення відносин, пов'язаних з процедурами митного оформлення транзитних вантажів і багажу, порівняння даних митної статистики. даних, контроль митної вартості товару тощо.

Оскільки ці злочини є різновидом транскордонного паралельного бізнесу, взаємодія суб'єктів превентивної діяльності будується на двох рівнях: національному та міждержавному.

«Щодо взаємодії на національному рівні, то, як зазначає Д.В. Приймаченко, реалізація завдань в сфері запобігання правопорушенням, пов'язаним з переміщенням товарів через митний кордон, неможлива без співпраці та взаємодії цілого ряду державних інституцій»[49, С. 25-29].

Виходячи з вищевикладеного, правоохоронні та контролюючі органи при виконанні спільних завдань щодо запобігання злочинам, пов'язаним із переміщенням товарів через митний кордон, функціонують у рамках комплексної діяльності своїх підрозділів у взаємозв'язку та прямому та опосередкованому взаємодоповненні.

Особливості здійснення повноважень цих органів щодо виявлення цих переміщень являють собою специфічну сферу державного управління, у сфері якої застосовуються спеціальні методи в конкретних умовах вчинення злочинів.

Розглядаючи питання взаємодії митних та правоохоронних органів, слід звернути увагу на те, що ст. 558 МК України передбачено, що податкові та податкові органи під час виконання покладених на них завдань взаємодіють з правоохоронними органами в установленому законом порядку.

Водночас, правоохоронні органи інформують податкові органи про виявлені ними порушення митних правил чи контрабанду. Але не зовсім зрозуміло, яке право мають митні органи на застосування повноважень, наданих правоохоронним органам, адже митні органи офіційно не визначені

як правоохоронні органи, тому вони не можуть скористатися правом на проведення певних оперативно-розшукових заходів.

На жаль, в країні не створено єдиної інформаційної системи щодо організованої злочинності, у тому числі транснаціональної та транскордонної. Враховуючи це, необхідно, перш за все, вжити конкретних і, за можливості, комплексних заходів у питаннях забезпечення централізованого накопичення, систематизації та іншої інформації про злочинні формування, що діють на території (об'єктах) оперативного обслуговування та брати участь у транскордонних злочинах.

Взаємодія з міжнародними організаціями здійснюється виключно ДМСУ; це, зокрема, співпраця з Інтерполом та Європолом. У рамках цих структур розглядаються та реалізуються актуальні питання виявлення та розслідування митних правопорушень, удосконалення взаємодії у сфері протидії контрабанді та іншим правопорушенням, що вчиняються на кордоні.

«Статті 563-567 Закону України уповноважують місцеві організації митної системи України здійснювати таке співробітництво. Це виключні повноваження структур цього рівня. Так, зі ст. Статтею 565 Кримінального кодексу України встановлено, що співробітництво митних органів України із митними органами суміжних держав може здійснюватися:

- 1) спільний митний контроль у пунктах пропуску на території України;
- 2) у порядку, встановленому Законом про строки проведення митного контролю в пунктах пропуску через державний кордон України, процедури митного контролю, митні процедури та взаємне визнання документів, що використовуються органами доходів і зборів для здійснення митних процедур.
- 3) здійснює спільні заходи, спрямовані на запобігання, виявлення та припинення контрабанди та порушень митних правил;
- 4) здійснює в установленому законодавством порядку спільні заходи, спрямовані на попередження, виявлення та попередження злочинів у сфері

службової діяльності органів доходів і зборів України та митних органів суміжних держав;

5) здійснювати іншу одноразову або постійну спільну діяльність з питань, віднесених до компетенції органів доходів і зборів відповідно до цього Закону та інших законів України.

6) обмін інформацією, у тому числі з використанням інформаційних технологій і систем».

Ефективність діяльності митних органів, надана їм ст. 566 Кодексу України повноваження щодо вирішення невідкладних питань, пов'язаних із пропуском товарів, виявленням і припиненням контрабанди та порушення митних правил, забезпечення громадського порядку в пунктах пропуску через державний кордон з України.

Ефективність боротьби з контрабандою на морських шляхах у сучасному світі пов'язана з дієвістю спільних міжнародних та міжвідомчих заходів, що, у свою чергу, залежить від функціональності, оперативності та сумісності різнорідних сил і засобів, у тому числі сил FRONTEX.

Проте міжнародне співробітництво та взаємодія між митними та правоохоронними органами на практиці є досить слабкими, оскільки частина інформації не в повному обсязі надається представникам правоохоронних органів з іноземних держав.

Тому вбачається за необхідне створити ефективно діючу міжнародну інформаційно-розшукову систему, що дозволяє координувати дії міжнародних міжвідомчих структур з розшуку та затримання злочинців і транскордонних організованих груп.

Висновки до розділу 3

Методичні рекомендації базуються на вдосконаленні адміністративно-правового реагування на порушення митних правил.

а) Реорганізація.

б) Організаційні заходи.

в) Ефективна взаємодія під час контрзаходів в Україні та між українськими митними органами та країнами ЄС.

г) Подолання прогалин та неузгодженостей у чинному законодавстві.

План інституційної реструктуризації підкреслює прагнення України залучити найкращий міжнародний досвід і створити ефективну суб'єктну систему боротьби з порушеннями митних правил. Дізнайтеся про світовий досвід організації митної діяльності (зокрема Бельгії, Італії, Великобританії, Словаччини, США, Японії та ін.) дозволило вказати, що Україні слід запозичити легалізацію правоохоронного статусу МИТНИЦЯ, завдяки чому можливе впровадження агентурної роботи та агентур.

Для підвищення якості протидії порушенням митних правил в Україні першочергову увагу митним органам необхідно приділити:

- посилити контроль за достовірністю документів та відомостей, які надаються під час переміщення товарів і транспортних засобів через кордони України та під час подальших процедур митного оформлення.

- направляти запити до митних та інших іноземних органів у разі виникнення серйозних сумнівів щодо достовірності документів та інформації, наданих під час переміщення товарів через кордон України та під час подальших процедур митного оформлення;

- зіставлення статистичних даних Держмитслужби України з даними митниці країни, де знаходиться відправник (одержувач) товарів, щодо походження, кількості та ціни товарів, що ввозяться та вивозяться з України. Удосконалення інформаційних технологій. Налагодження ефективної взаємодії митних та правоохоронних органів на регіональному рівні.

Наголошено на необхідності організації професійної підготовки фахівців у сфері державної митної справи, що є однією з умов компетентного та ефективного здійснення функції із забезпечення та захисту економічних інтересів держави, прав і законних інтересів громадян і суб'єктів господарювання в митній сфері.

ВИСНОВКИ

Слід зазначити, що необхідно удосконалити найбільш поширений підхід до кваліфікації порушень митних правил, у якому в якості критерію обрано об'єкт порушення. Запропоновано наступні критерії (характеристики) класифікації:

- 1) ознаки об'єктивної сторони;
- 2) залежно від суб'єктів посягання;
- 3) залежно від наявності шкідливих наслідків;
- 4) залежно від розрахунку строків накладення адміністративних стягнень.

Пропонується розкрити зміст адміністративно-правової протидії порушенням митних правил як порядку реалізації формально визначених адміністративним і митним законодавством загальнообов'язкових правил поведінки в митній сфері, які встановлюються з метою запобігання порушенням митних правил, правових приписів, припинення таких порушень, виявлення причин та умов вчинення порушень митних правил та забезпечується адміністративно-правовим впливом, зокрема настанням відповідальності.

Доведено, що основною метою боротьби з порушеннями митних правил в Україні є мінімізація випадків порушення митних правил, попередження та попередження вчинення таких злочинів. Водночас порушення митних правил у сучасних умовах доцільно розглядати як протиправне діяння, яке спровокувало конфлікт щодо завдання одного з його учасників та завдало значної шкоди державі, її інтересам у сфері реалізації митна політика, та економічні інтереси, правовим наслідком яких є застосування адміністративних заходів, встановлених законом про правове реагування.

Під засадами боротьби з порушеннями митних правил в Україні пропонується розуміти науково обґрунтовані та законодавчо закріплені вихідні положення, які покладені в основу діяльності суб'єктів у боротьбі з порушеннями митних правил. Виділяють дві великі групи принципів:

загальні та спеціальні. Загальні: верховенство права; законність; реклама; рівність. Особливі: невідворотність настання юридичної відповідальності за вчинення правопорушень у сфері митної справи; поєднання захисних і превентивних заходів протидії; гарантувати право на оскарження рішень чи дій суб'єктів, уповноважених на протидію порушенням митних правил; складність; систематичність; об'єктивність; наукова обґрунтованість; економічна доцільність; взаємодія органів державної влади з інститутами громадянського суспільства

Перелік способів протидії порушенням митних правил, поряд із правовими та організаційними (неправовими), доповнюється способами, притаманними цілеспрямованій управлінській діяльності з питань протидії: інформаційна взаємодія, організація прийняття рішень, управління, організація прийняття рішень, що не пов'язані з управлінською діяльністю в конкретному напрямку.

У широкому розумінні суб'єкт боротьби з порушеннями митних правил визначається як уповноважений орган державної влади, який наділений компетенцією, наявність якої дозволяє йому брати участь у правовідносинах, пов'язаних з боротьбою з порушеннями митних правил. митні правила.

Питання адміністративно-правової боротьби з порушеннями митних правил пропонується класифікувати на три групи:

а) предмети загальної компетенції (Кабінет Міністрів України, Міністерство фінансів України та інші міністерства).

б) допоміжні органи (органи управління, повноваження яких у сфері боротьби з порушеннями митних правил є за своєю суттю допоміжними, тобто не первинними, зокрема Національна поліція, Державна прикордонна служба України, Державна служба фінансового контролю України); місцеві адміністративні органи), особи, які мають спеціальні повноваження (Держмитслужба України, Служба безпеки України).

Настанови щодо вдосконалення протидії порушенням митних правил базуються на:

- а) інституційній реорганізації;
- б) організаційні заходи;
- в) ефективна взаємодія між контрзаходами в Україні та між митними органами України та країн ЄС;
- г) подолання прогалин і колізій у чинному законодавстві.

У плані інституційної реорганізації виділяється прагнення України побудувати ефективну систему суб'єктів боротьби порушення митних правил на основі використання передового міжнародного досвіду. Вивчення світового досвіду організації діяльності митних органів(зокрема, Бельгії, Італії, Великої Британії, Словаччини, США, Японії та інших) дав змогу відзначити, що Україна має запозичити легалізацію правоохоронного статусу митних органів, завдяки чому можна здійснювати розвідувальну та агентурну роботу.

Для підвищення якості протидії порушенням митних правил в Україні першочергову увагу митним органам необхідно приділити:

- посилити контроль за достовірністю документів та відомостей, які надаються під час переміщення товарів і транспортних засобів через кордони України та під час подальших процедур митного оформлення, подавати заяву до іноземних митних та інших органів у разі виникнення обґрунтованих сумнівів щодо достовірності документів та відомостей, наданих під час переміщення товарів через кордон України та подальшого митного оформлення;

- зіставлення статистичних даних Держмитслужби України з даними митниці країни, де знаходиться відправник (одержувач) товарів, щодо походження, кількості та ціни товарів, що ввозяться та вивозяться з України;

- удосконалення інформаційних технологій, налагодження дієвої та дієвої взаємодії між митними та правоохоронними органами на регіональному рівні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Актуальні питання теорії та практики митної справи: монографія / за заг. ред. І.Г. Бережнюка. Хмельницький: ПП Мельник А.А., 2013. 428 с.
2. Бережнюк І. Г. Порівняльний аналіз систем управління митною справою в Україні і Німеччині. *Митна справа*. 2011. № 1 (29).
3. Берназ В. Д. Криміналістичні та психологічні аспекти забезпечення діяльності дізнавачів у справах про контрабанду. *Митна справа*. 2009. № 6. С. 37-39.
4. Боротьба з контрабандою та порушеннями митних правил: підручник / за заг. ред. Войцешука А. Д. Хмельницький: видавництво «ІНТРАДА», 2008. 329 с.
5. Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. Х.: Право, 2016. Т. 3: Загальна теорія права / редкол.: О.В. Петришин (голова) та ін.; Нац. акад. прав. наук України; Ін-т держави і права імені В.М. Корецького НАН України; Нац.юрид.ун-т імені Ярослава Мудрого. 2017. 952 с.
6. Вилучили найбільшу в історії України партію контрабандних цигарок. URL: <https://promin.cv.ua/2019/06/30/vyluchyly-naibilshu-v-istoriiukrainy-partiiu-kontrabandnykh-tsyharok.html>. (Дата звернення: 08.10.2020).
7. Гончарук О. А. Адміністративно-правові засади реформування сучасних митних органів України. *Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. Серия «Юридические науки»*. 2010. Том 23 (62), № 2. С. 124–130. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/administrativno-pravovi-zasadi-reformuvannyasuchasnihi-mitnih-organiv-ukrayini> (дата звернення 20.09.2020).
8. Громадськість у запобіганні і протидії злочинності: вітчизняний та міжнародний досвід: монографія /Голіна В.В., Колодяжний М.Г., Шрамко С.С. та ін.; за заг. ред. Голіни В.В., Колодяжного М.Г. Х.: Право, 2017. 284 с.
9. Гура О.С., Варбанський О.В. Детермінація сучасної злочинності: зарубіжні концепції причин злочинності. Мат. Всеук. наук.-практ. конф. (ДДУВС, 15 травня 2020 року). Одеса, 2015 р. С. 21–23.

10. Денисов С.Ф., Пузиревський М.В. Визначення та зміст поняття «фонові явища злочинності» в сучасній кримінологічній доктрині. *Фонові для злочинності явища: запобігання та протидія*: зб. тез доп. Всеукр. наук.-практ. конф. (27 квітня 2018 року, м. Харків) /МВС України, Харків. нац. університет внутр. справ; Кримінол. асоц. України. Харків, 2018. С. 38–39.
11. Державне програмування і регіональне планування заходів запобігання злочинності в Україні /Голіна В.В., Лукашевич С.Ю., Колодяжний М.Г.; за заг. ред. Голіни В.В.. Х.: Право, 2012. 304 с.
12. Допілко В.О., Явдошук Р. В. Правові засоби протидії контрабанді та порушенням митних правил на транспорті: сучасний стан. *Lex portus*. 2019. Вип. №4 (18). С. 91–103.
13. Дорош М. М. Порушення митних правил в Україні. *Науковий вісник ЛНУВМБТ ім. С. З. Гжицького*. 2013. № 1. С. 66-69.
14. Дячкін О. П. Суспільна небезпечність контрабанди і правова відповідальність за її вчинення. *Форум права*. 2012. № 1. С. 281–288.
15. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за 2020 рік: Офіційний сайт Генеральної прокуратури України. URL: <https://old.gp.gov.ua/ua/statinfo.html>. (Дата звернення: 08.10.2020).
16. Єжель О. Стоп-контроль. Про масштаби контрабанди в Україні. URL: <https://news.finance.ua/ua/news/-/407156/stop-kontrol-pro-masshtaby-kontrabandy-v-ukrayini>. (Дата звернення: 08.10.2020).
17. Жаровська Г.П. Перспективні напрями протидії транснаціональній організованій злочинності в Україні. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. 2014. Вип. №1. С. 11–16.
18. Жаровська Г.П. Транснаціональна злочинність: джерела, ознаки, структура взаємозв'язків. *Науковий вісник Чернівецького університету*. 2013. Вип. №660. С. 112–120.
19. За участі МВС розроблена методологія SOCTA – Україна. URL: https://mvs.gov.ua/ua/news/14206_Za_uchasti_MVS_rozroblena_metodologiya_SOCTA_Ukraina_FOTO_.htm. (Дата звернення: 08.10.2020).

20. Задоя К.П. Кримінально-правове значення для кваліфікації контрабанди запровадження вільної економічної зони «Крим». *Європейські перспективи*. 2015. Вип. №1. С. 100–107.

21. Інформація щодо співробітництва Державної фіскальної служби України з міжнародними організаціями // Офіційний портал Державної фіскальної служби України. URL: <http://sfs.gov.ua/diyalnist-/mijnarodne-/informatsiya-schodo-spivrobitnitstva-mini/> Станом на 16. 02. 2016 р. (дата звернення: 30.09.2020).

22. Інформація щодо стану боротьби з митними правопорушеннями упродовж 6 місяців 2018 року. URL: <http://sfs.gov.ua/diyalnist-/borotba-z-ekono-michnoyu-zlochinnistyu-ta/informatsiya-pro-vjittya-zahodiv-schodo-bo/print-346-195.html>. (Дата звернення: 08.10.2020).

23. Ківалов С. В. Всесвітня митна організація: історія та сучасність. *Митна справа*. 2009. № 6 (66). С. 3–9.

24. Кістанов Я. М. Правове регулювання співробітництва в сфері боротьби з митними правопорушеннями в ЄС. *Науковий вісник Одеського національного університету імені І.І. Мечникова*. Одеса. 2015. № 20. С. 51-56.

25. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X: за станом на 02.08.2020. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122. (зі змінами).

26. Конвенція з морського права: Міжнародний документ від 1982 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_057#Text. (Дата звернення: 08.10.2020).

27. Конвенція про міжнародну цивільну авіацію: Міжнародний документ від 1944 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_038#Text. (Дата звернення: 08.10.2020).

28. Конвенція про фізичний захист ядерного матеріалу та ядерних установок: Постанова Верховної ради України від 05 травня 1993 року. №3182-XII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_024#Text. (Дата звернення: 08.10. 2020).

29. Кравець М. Порухення митних правил в структурі митних правопорушень. *Юридичний вісник*. 2014. № 2. С. 74-80. URL: http://yurvisnyk.in.ua/v2_2014/15.pdf (дата звернення: 20.09.2020).
30. Кредісов А. І., Бережнюк І. Г. Всесвітня митна організація як інститут управління митною справою на міжнародному рівні. *Журнал європейської економіки*. 2009. № 7. С. 168–190.
31. Купрієнко Д.А. Метод управління розвитком системи прикордонної безпеки. *Наука і оборона*. 2016. №2. С. 11–16.
32. Лекарь С. І. Місце адміністративно-правового механізму забезпечення економічної безпеки держави у системі державно-правового механізму. *Адміністративне право і процес: науково-практичний журнал заснований Київським національним університетом імені Тараса Шевченка*. URL: <http://www.pravoznavec.com.ua/period/article/21455/%CB> (дата звернення: 20.09.2020).
33. Лукач Н.М. Концептуальні засади та інституційні механізми протидії глобальній проблемі торгівлі людьми: автореф. дис ... канд. політ. наук. Чернівці, 2016. 20 с.
34. Мельник О. Г., Адамів М. Є., Тодощук А. В. Митний досвід Литовської Республіки: особливості імплементації в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 20. С. 5-9.
35. Митна справа: підруч. / А. І. Крисоватий, С. Д. Герчаківський, О. Б.Дем'янюк та ін.; за ред. А. І. Крисоватого. Тернопіль: ВПЦ «Екон.Думка ТНЕУ», 2014. 540 с.
36. Митне право України: навч. посібн. / В. В. Ченцов, С. В. Кувакін, А. В.Мазур та ін.; за ред. В. В. Ченцова. К. 2007. 283 с.
37. Митний кодекс України від 13.03.2012 р. № 4495-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 44–45, 46–47, 48. Ст. 552.
38. Митний кодекс України від 26.07.2017 р. № 4495-17. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2012, № 44-45, № 46-47, № 48. Ст. 552 (зі змінами).

39. Міжнародна Конвенція про адміністративну взаємодопомогу у сфері митних відносин від 27.06.2003 р // ЛІГА-ЗАКОН. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MU03399.html (дата звернення: 10.09.2020).

40. Назаренко Д.О. Фонові для злочинності явища: фономен, детермінація та протидія: автореф. дис... докт. юрид. наук: 12.00.08. Харків, 2014. 32 с.

41. Новикова М. В., Лавренюк Л. В. Проблемні аспекти діяльності міжнародних організацій в умовах глобалізації. *Економічний простір: Зб.наук.пр.* 2008. № 14. Дніпропетровськ, С. 8.

42. Орловська Н.А. Санкції кримінально-правових норм: засади та принципи формування: дис.... д-ра юрид. наук: 12.00.08. НУ «Одеська юридична академія». Одеса, 2012. 432 с.

43. П'ясецька-Устич С.В. Теоретичні аспекти аналізу корупції як системного явища в сучасній українській економіці. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Вип. №28-1. С. 19–22.

44. Павленко Є. Специфіка інтеграції норм митного права в країнах Європейського Союзу. *Підприємництво, господарство і право*. 2009. № 8. С. 52–54.

45. Паламарчук Г.В. Детермінаційний комплекс правопорушень, пов'язаних з переміщенням товарів/предметів через митний кордон України. *Актуальні проблеми кримінальної юстиції: мат. Всеукр. наук.-практ. конф.* (м. Одеса, 26-27 червня 2019 року). Одеса, 2019. С. 37–40.

46. Паламарчук Г.В. Особливості причинного комплексу правопорушень, пов'язаних із переміщенням товарів/предметів через митний кордон України. *Держава та регіони. Серія: Право. Вип. 4*. 2019. С. 94–98.

47. Паламарчук Г.В. Особливості причинного комплексу правопорушень, пов'язаних із переміщенням товарів/предметів через митний кордон України. *Держава та регіони. Серія: Право*. 2019. №4. С. 136–140.

48. Пивоваров В.В. Міжнародна спеціалізація транснаціональної злочинності в Україні. *Порівняльно аналітичне право*. 2018. Вип. №1. С. 285–289.

49. Питання пропуску через державний кордон осіб, автомобільних, водних, залізничних та повітряних транспортних засобів перевізників і товарів, що переміщуються ними: постанова Кабінету Міністрів України від 21 травня 2012 р. № 451. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/451-2012-п/page> (дата звернення: 15.09.2020).

50. Про боротьбу з контрабандою та порушеннями митних правил, координацію діяльності у цій сфері: Рішення Ради національної безпеки і оборони України від 18.11. 2008 р. К. 2008. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/n0033525-08> (дата звернення: 10.09.2020).

51. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо гуманізації відповідальності за правопорушення у сфері господарської діяльності від 07 листопада 2015 року №4025VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4025-17#Text>. (Дата звернення: 08.10.2020).

52. Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо криміналізації контрабанди алкогольних напоїв, тютюнових виробів: Закон України від 07 жовтня 2015 року №3254. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1362-19#Text>. (Дата звернення: 08.10.2020).

53. Про затвердження Державної програми розвитку транскордонного співробітництва на 2016-2020 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2016 року № 554. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/554-2016-%D0%BF#Text>. (Дата звернення: 08.10.2020).

54. Про затвердження плану заходів на 2019-2020 роки з реалізації Стратегії державної політики щодо наркотиків на період до 2020 року: Постанова Кабінету міністрів України від 6 лютого 2019 року №56-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/56-2019-%D1%80#Text>. (Дата звернення: 08.10.2020).

55. Про затвердження положень про Державну податкову службу України та Державну митну службу України: Постанова Кабінету міністрів України 6 березня 2019 року №227. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/227-2019-%D0%BF>. (Дата звернення: 08.10.2020).

56. Протокол про захист культурних цінностей у випадку збройного конфлікту від 14 травня 1954 року №995_722. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_722#Text. (Дата звернення: 08.10.2020).

57. Роман Насіров. Співробітництво з США - це застосування успішного світового досвіду // Територіальні органи ДФС у Миколаївській області. URL: <http://mk.sfs.gov.ua/media-ark/news-ark/269783.html> (дата звернення: 25.09.2020).

58. Рябченко О. П, Мацюк В.Я., Соломенко Г.В. Актуальні питання створення в Україні органу із забезпечення фінансової безпеки держави. *Правова просвіта – Електронне наукове фахове видання з юридичних наук*. 2017. № 11. URL: http://www.pravo.nayka.com.ua/pdf/11_2017/3.pdf (дата звернення: 24.08.2020).

59. Соломенко Г. В. Адміністративно-правові засади боротьби з порушеннями митних правил: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Університет державної фіскальної служби України. Ірпінь, 2017. 209 с.

60. Стародубцев А. Сутність законності та її сучасне розуміння в правовій науці. *Юридичний вісник*. 2014. № 1. С. 12-13.

61. Статистичні дані з офіційного сайту Державної фіскальної служби України за період 2009-2010 рік. URL: <http://sfs.gov.ua/diyalnist-/borotba-z-ekonomichnoyu-zlochinnistyu-ta/>. (Дата звернення: 08.10.2020).

62. Статистичні дані з офіційного сайту Державної фіскальної служби України за період 2016-2017 рік. URL: https://old.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=104403&libid=100820&c=edit&c=fo#. (Дата звернення: 08.10.2020).

63. Суворкін В. А. Предмети контрабанди: комплексний підхід у дослідженні. *Митна справа*. 2005. № 5. С. 10-14.
64. Тимчасовий порядок контролю за переміщенням осіб через лінію зіткнення у межах Донецької та Луганської областей: Наказ першого заступника керівника Антитерористичного центру при Службі безпеки України від 14 березня 2017 року №222-ог. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/ru/v222_950-17/sp:head. (Дата звернення: 08.10.2020).
65. Хомутянський В. В. Міжнародне співробітництво України з питань протидії митним правопорушенням в умовах євроінтеграційних процесів. *Науковий вісник публічного та приватного права. Збірник наукових праць*. Випуск 1. 2019. С. 116-124.
66. Хомутянський В. В. Сутність адміністративно-правової протидії порушенням митних правил: окремі наукові підходи до розкриття (Homutjans'kyj V. THE ESSENCE OF ADMINISTRATIVE AND LEGAL COUNTERFEITING OF VIOLATIONS OF CUSTOMS RULES: CERTAIN SCIENTIFIC APPROACHES TO DISCLOSURE) *The scientific heritage*. 2020. Vol.4 № 50 (50). С. 62-67.
67. Хомутянський В.В. Адміністративна відповідальність за порушення митних правил у системі засобів забезпечення митної безпеки: актуальні проблеми застосування та пропозиції щодо їх вирішення. *Податковий конгрес : збірник тез*, м. Ірпінь, 12 грудня 2019 р. Ірпінь : Університет ДФС України, 2019. С. 213–217.
68. Хомутянський В.В. Сутність та особливості адміністративної відповідальності за порушення митних правил. *Захист економічних інтересів України в районах здійснення Операції об'єднаних сил* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Ірпінь, 24 травня 2019 р. / за заг. ред. О.П. Рябченко. Ірпінь : НУДФСУ, 2019. С. 124–128.
69. Цвік М.В., Петришин О.В., Авраменко Л.В. Загальна теорія держави і права: підруч. Харків: Право, 2009. 584 с.

70. Центральний державний історичний архів України у м. Львові.ф. 204,оп. 1. URL: <http://www.scarch.kiev.ua/Archives/Central/ca04.ua.html>. (Дата звернення: 08.10.2020).
71. Ченцов В. В. Особливості державного управління митними органами в Європейському Союзі: структурно-функціональний аналіз. *Теорія та практика державного управління*. 2015. № 25. 8 с.
72. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141 (зі змінами).
73. Приймаченко Д. В. Щодо вад правової регламентації провадження у справах про порушення митних правил. *Публічне право*. 2011. № 1. С. 18–23.
74. Приймаченко Д. В. Інформування як форма взаємодії органів доходів і зборів у процесі здійснення митних процедур. *Митне право*. 2014. № 3 (29). С. 25–30.
75. Ченцов В. В. Досвід модернізації митної служби США та можливості його імплементації в Україні. URL: <http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2009-01/ChentsovStat.pdf> (дата звернення: 01.10.2020).